TYPUS MUNDI IN QUO EIUS CALAMITATES ET PERICULA NEC NON DIUINI, ...

Gesuiti : Collegium Antuerpiense

TYPVS MVNDI,

in quo eius
CALAMITATES
et
PERICVLA
nec non
Diuini, humanique
AMORIS
ANTIPATHIA,
Emblematice proponuntur
a
RR.C.S.I.A.

ANTVERPIÆ
Apud Ioan. Cnobbaert.
1627.

Cum gratia et priuilegio Regis Catholici.

Quàm sordet mihi terra, dum cælum adspicio!

Phils de Mallery fecit — I. Cnobbaert exc. cum Privilegio.

S. P.

IGNATIO LOYOLA SOCIETATIS IESV FVNDATORI

S.

Quàm sordet mihi terra, dum cœlum aspicio!

NOcturnā LOYOLA *diem dum spectat, & aulæ*
Sydereæ vigiles, non sine lege, faces;
Cœlum ardet; cœlum suspirat; & vndique votis
Igneus, è terris emicat in superos.
Emicat; & visis animans ex ignibus ignes,
Tot patitur flammas, quot parit æthra faces:
Totus & in flammas, iam nomine teste, & in ignes
Iret; ni socias gigneret ignis aquas.

 Sed

Sed velut oppositas fluuij petulantia ripas
Dum quatit, effusis vincitur agger aquis:
Sic vbi, non solitos agitans IGNATIVS *æstus,*
Feruet, se teneras eliquat in lacrymas:
Quin super-effuso latè rigat omnia fletu,
Et linguam tacitis vndique inundat aquis.
Illa silet, nihil ad lacrymas se posse professa:
Scilicet & linguæ lacryma pondus habet.
Hæc leni interea præterfluit ora susurro,
Eq́ genis ducto fonte, pererrat humum.
Non ita cogit hyems pluuias in vellera guttas;
Vt nudam niuea cyclade donet humum:
Non ita nascentes aurora præoccupat herbas:
Non ita lactentem roscida gemma thymum.
Non luctum vox vlla notat, suspiria flammam
Nulla sonant; mutus omnia fletus agit.
At simul vt luctus vox fluctibus extulit ora,
Inuenitq́ suos naufraga lingua sonos:
Ingemit; & fixis in cœlum obtutibus, inquit:
Quā mihi, dū specto sydera, sordet humus!
At cur sordet humus, gemino quam flumine lumen
Abluit? vnda facit puluere mixta lutum.

Tibi

TIbi ergo B. IGNATI, tibi heros fortiſſime, qui fortunæ copias, qui carnis illecebras, qui gentilium tuorum titulos, & ſi quid præterea, in hac rerum vniuerſitate mortales ſuſpiciunt, intento ſemper in cœlos vultu, & animo deſpexiſti; tibi inquam, emblematicum hunc MVNDI TYPVM, ac ſerium de *gemino amore* ludum dicamus, conſecramuſque. Cui enim potiùs? tuis fontibus rigamur quotidie; tibi refundimus, quod hauſimus ex te: tu calamos noſtros animas; tibi viuere primũ incipiant. Tu arma, quæ MVNDVS pręceperat; aut certè iam pridem ſibi dicanda ſperauerat, ad Virginis tholum ſuffixiſti; vt eſſent nouæ militiæ rudimenta, quæ fuerant veteris tropæa

 fortu-

ſortunæ. Te *vterque Amor*, in quâ luderet, palæſtram elegit. Et vincere quidem viſus eſt *terrenus*, quamdiu perſonâ ad gratiam ingenioſè compoſitâ, diuinum quid ementiens, hoc quaſi merito ſuo, animum ſibi tuum adiungere ſtuduit. At vbi iam excreuit in luctam luſus, lucta in luctũ, luctus in lacrymas; defluxit è veſtigio, quæ fucum fecerat, ceruſſa; defloruit perſonæ gratia; & lutulenta *terræ* fæx, quæ in laruam hactenus coaluerat,

Furtiuis nudata coloribus,

vel inuitam ſe prodidit. Nec adhuc ſe totam prodiderat; & totam iam oderas. Satis nimirum ſuperque erat animo vel ad *mundi* inuidiam generoſo, quàm proximè à periculo abfuiſſe. Viciſti ergo tunc, cùm credi poſſes per-

perdidiſſe. Auſim dicere: numquam viciſſes; niſi ſic perdidiſſes. *Diuini Amoris* crediderim globum illum fuiſſe, quo, non tam crus, quàm animus tuus vulneratus eſt. Fœlix vulnus! quod te *mundi calamitates* edocuit, dedocuit *pericula*. fœlix globus! qui inhærentem altè pectori tuo *terræ* globum quàm celerrimè excuſſit, & expreſſo inter alliſionem tinnitu, inanias illũ ſuas explicare coëgit,

--- --- ---*iuſſitq́ fateri;*

Quanta ſubærato mendacia tinniat auro.

fœlix globus! qui viam aperuit, quâ *Amorem mundi*, illudere tibi meditantem, fœliciſſimè eluderes, & *diuino* colludere diſceres. Aperuit nimirum animum tuum cœlo, *mundo* clauſit. verbo dicam: obfuit, vt prodeſſet;

perdere te coëgit, vt vinceres.

Ad tuas itaque aras B. IGNATI, qui adeò generosè victorem tuum victus subiugasti, votiuas has ingenij nostri tabellas suspēdimus: vnum hoc dumtaxat orantes; vt opusculum hoc, si aut ex tua, aut ex sua dignitate spectetur, exiguum, si ex labore, mediocre, si ex animo, magnum, ea animi benignitate suscipias; vt ex nostro in litterarũ studiis progressu, quem tuo vnius fauore speramus in posterũ, facilè omnes intelligant id tibi quàm maximè gratum atque acceptum fuisse. Suscipies, non dubito; & clientes tuos patronus audies. Nec enim est demissionis tuæ (quæ se semper abiecit ad omnia) abiecta despicere, nec gloriæ, beneuolentiâ à nobis vinci posse.

RR. C. S. I. A.

AD LECTOREM.

AMorem hîc audis, lector? ne time; castus est. Mundum? ne expallesce; mundus est. Ludimus; sed piè. Passeres, Columbas, Corinnas nostri exhorrescunt calami, execrantur animi. Amorem profanum damus; sed vt fugias: diuinum; vt sequaris. Nec tamen iubemus te magni aliquid à tyrone calamo expectare. Iuuenes sumus, Rhetores sumus. Si grande quid expectas, ludimus. Emblemata versibus illustrare placuit, ex temporaneo pene aliquot dierum carmine, non librum scribere. Si nullum alium hinc fructum referimus; certè studuimus. Tu interim vel hoc ipso beneuoli in te animi fructu fruere, & vale.

AV LECTEVR.

CE tant dedale & renommé ingenieur Archimede, a jadis faict voir à nos ancestres en vne sphere crystalline, parsemee des flamboyants rubis des estoilles, vn prodigieux racueil de la Celeste voute au grand estonnement de Iuppiter & [illegible] Dieux: mais voicy à l'enuie d'Archimede dechifrée en vn petit pourtraict la demesurée immensité du monde; non pas embellie de tant d'estoilles & astres, mais parsemée de mille *miseres & perils* & oultre trauaillee par vne continuelle *antipathie de deux Amours*. I'espere que vous la contemplerez d'vne benigne œillade; & ferez accroistre ce merueille, monstrant que le Microcosme peut aisement comprendre ce Megalocosme.

VOOR-

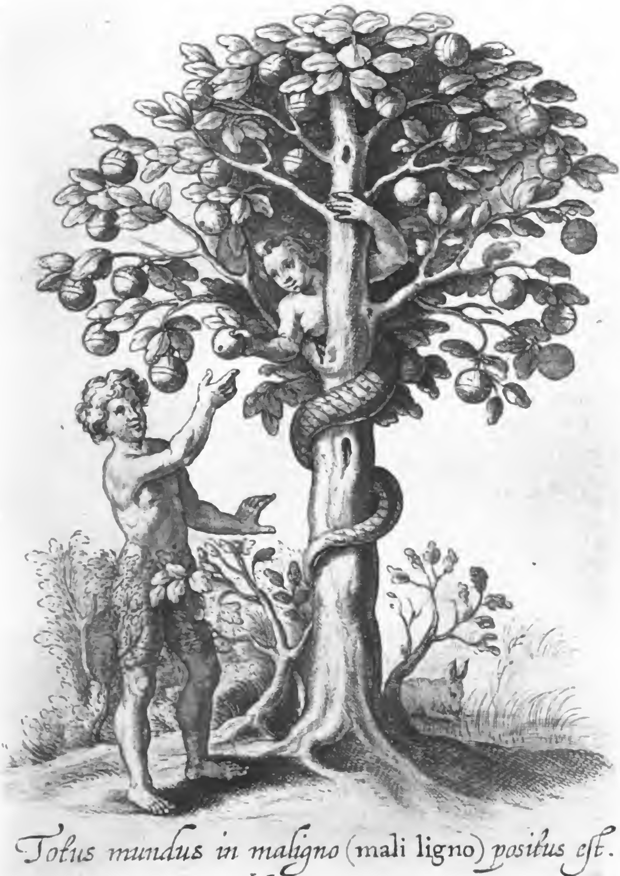
VOOR-REDEN DES DRVCKERS TOT DEN LESER.

GOetwillighen Leser/op dat v.l. niet en soude gheheelijck berooft blijven van't wel-genoe-ghen/dat v.l. soude moghen ghenieten in het aen-mercken van dese Sinne-beelden/ door de welcke de ellenden ende perijckelen deser werelt leven-digh af-ghemaelt/ ende de teghen-een-strijdingen tusschen de wereltlijcke ende goddelijcke liefde claerlijck vertooght worde: soo hebbe ick besorght/ dat tot verclaringhe der selver eenighe korte Ne-der-duytsche ghedichten hier zijn by-ghevoeght; trachtende hier door in v.l. dese vruchte te doen; te weten/dat v.l. door de uyt-nementheydt ende schoonheydt der goddelijcker liefde ontsteken en-de aenghewackert zijnde / de werelt met hare sot-ternijen ende ydelheden cloeckmoedelijck mach versoepen/ oft die ten minsten maer achten naer hare weerde. Aenveerdt dan dit daer uyt te trecken/ ende vaert wel.

V.L. dienstvvillighen

IAN CNOBBAERT.

Mun-

Totus mundus in maligno (mali ligno) *positus est.*
I. Ioan. 5.

Phil. de Mallery fecit. *I. Cnobbaert exc. cum Privilegio.*

I.

Mundus in ma-li ligno positus est.

O*Mina sunt hominum* mali *pendentia* ligno:
Arbore in hac mundi statq;, caditq; salus.
Poma quot hæc arbor, tot ramis sustinet orbes;
Non bene vis tantum tantula portat onus.
Non ferat hoc Atlas, non nubifer Apenninus;
Non pariter iunctis Pindus, & Ossa iugis;
Parnassusúe biceps, vario neque vertice Taurus:
Pars orbis toto scilicet orbe minor.
O malè fulta salus! fragili malè credita malo!
Quàm res præcipiti stat tua, munde, *loco!*
Heu quid Adame, *paras? orbem fulcire labantem?*
Impar pondus habet viribus ille tuis.
Corruet, inuoluetq; pari se, teq; ruinâ.
Corruet, hoc lentum est; ni fugis, ecce ruit.
Si nescis; putri pendent hæc poma genistâ,
Inq; manus, digito vix bene tacta, fluent.

Hinc

Hinc fuge, nec blando nimiùm confide colori:
Ille color vermem, quem tegit, intus habet.
Mors inclusa latet: vita malè creditur arbor,
Quod valeat vitam tollere, virus inest.
Vesceris? ah pransos pestis populabitur artus;
Oreq; deluso dira venena trahes.
Venturos adeò tangent ea fata nepotes,
Imaq; natorum serpet ad ossa lues.
Poma manu prensare caue, tetigisse, perisse est:
Tangere sed nimium est, tangere velle nocet.
Et nocuit vidisse: nocet, mihi crede, videri:
Regulus hîc tacitâ prospicit è latebrâ.
Serpenti ne fide; malus latet Anguis in angue,
Te fore, fallaci sibilat ore, Deum;
Notitiamq; boni spondet, pariterq; malorum.
Heu mala quàm cupias noscere; plura scies!

Sans

I.

Sans l'aide d'Hercules, Atlas porteur des aſtres,
Euſt mis le ciel en piece, les Dieux en mil deſ-
aſtres :
Et quoy ? ſupportera du monde le grand pois
Vn vermolu pomier? nō, nō ; mais biē la croix.

I.

Vlucht Adam : dwinght uw' oogh / dwinght uw' handt/dwinght uw' ſinnen/
'Ten is noch vreught / noch vrucht/deeſ' vruchten te beminnen.
Haer leven/is u doodt. ſy vallen ; blijft ghy ſtaen?
Loopt vry ; den boom is broosch ; de wereldt hanght daer aen.

Sic

Sic malum creuit vnicum in omne malum.

Phls de Mallery fecit. *I. Cnobbaert exc. cum Priuilegio.*

II.

Sic malum creuit vnicum in omne malum.

Quondam dircais (si vera est fabula) campis
Horrida Cadmao semine nata phalanx:
Impia, crudelis, iurata exscindere Cœlum,
Et mox fraternâ cade cruenta manus.
Tu quoq; Pandora delusus fraude Prometheu,
Sparsisti humanum virus in exitium.
Quò repetita procul duplicis mendacia fama?
Parcite. mentiri fabula nulla solet.
Nomine si verso fias, Adame, *Prometheus;*
Tu Cadmus, pomum dens sit; & historia est.
Seuisti vetitâ decerptum ex arbore fœtum,
Pullulat hoc scelerum semine dira seges.
Hinc qua non vidit, qua non mala pertulit orbis!
Armata in nostras Terra, Polusq; neces.
Hostis homo grauis ipse sibi est, semperq; negata
Quarit, & in vitium fertile pectus habet.
Huic inflat tumidas ventosa superbia venas;
Hic sitit in rutilis, Tantalus alter, aquis;

Ille litat Cereri; se deuouet ille Lyæo;
In castris Paphiæ militat alter heræ;
Alter in optatis sectatur mollia rebus
Otia; sed faustâ non reditura vice.
Huic animum rabido furor, iraq́ concutit œstro;
Intima huic ater viscera liuor edit.
Pæne gygantæo scanduntur sidera fastu,
Pæne Deum superâ pellere sede iuuat.
Terra caue, fremit infensi grauis ira Tonantis;
Iam tua, iam plectit crimina; terra paue.
Nónne vides, vt præcipiti ruat æthere fulmen?
Vndique disrupto sulphur vt axe pluat?
Vt ferus excussis Boreas bacchetur habenis?
Hauriat vt curuas vndaq́, morsq́ rates?
Nempe Helice, Pharos illa animi, dux optima vitæ
Cimmeriâ ratio nocte sepulta iacet.
Dirigit extinctâ clauum ratione voluntas,
Mersaq́ tot scelerum pondere vita perit.
En mala quot surgunt malè mansi è semine Mali!
Sic malum creuit vnicum in omne malũ.

O cruel

II.

O cruel changement! fiere metamorphose!
La semence d'vn fruict, quelle metempsychose!
Se change en carnaciers animaux; voir en maux,
Qui vont brisant le monde par mill' & mille fleaux.

II.

O Adam, wat een quaet heeft ons dit sact ghedaen!
Niemant en isser vry/ niemant en kan 't ontgaen.
Het vyer/de locht/de zee/de aerde draegt ons haet;
Dit seven-hoofdich dier/ door-eet ons met sijn quaet.
Ghy hebt met grooten lust dit saeykẽ eens gesaeyt;
Maer wy met druck en sweet/ geduerigh dat ghemaeyt.

Vt potiar, patior. Patieris, non potieris.

P. Mallery f. Ioan. Cnobbaert excud. cum Priuilegio.

III.

Vt potiar, patior. Patieris, non potieris.

STulte Cupido caue; nocet empta dolore voluptas:
Quantula, quàm certis fœta volupta malis!
Dulcia promittit mundus; ſed amara propinat:
Sub mellis laruâ dira Aconita bibes.
Malim ego boletum Claudî, cœnamúe Thyeſtæ:
Malim ego Medeæ pocula mixta manu.
Mella putas? mellis ſunt fella imitata colorem.
Vnica vix mundo guttula mellis ineſt.
Fella iube fieri mutato nomine mella;
Mella tamen ſtimulis, vndiq; cincta leges.
Balſama ſic diri vallant precioſa Ceraſtæ;
Sic roſa ſpinoſo nupta ſatellitio.
Heu! ſpoliare opibus nequidquam aluearia tentas:
Vt patiare; tamen non potiere fauis.
Erumpet portis, & totis vndique caſtris
Stridula melliparì te premet ira gregis.

Tu-

Turmatimq́ leues quatiens ſtridoribus auras,
Punget, & infeſtâ te terebrabit acu.
Non ſic torta nocent Parthi fugientis ab arcu
Tela, venenatas tela datura neces:
Nec tam præſentem morſu fert vipera peſtem.
Heu fuge, mortifero dente volupta necat.
Sincero vis melle frui? cœli vbere ſuge;
Inde bibes nullis illita mella dolis.

Gardez

III.

Gardez vous follaſtreau, gardez vous de ces ru-
ches,
Où ces petits archers vous ont mis des embu-
ſches.
Le rayon eſt rauy, la proye eſt emportée :
Au lieu du doux nectar, aurez la main naurée.

III.

Wat honigh s met veel quaets / en bitterheydts te
koopen ;
'Tis al te dier betaelt: maer dus om niet te loopē/
En ſoecken 't ſoet in 't ſuer; 't is in de zee dē haes/
Den viſch in 't boſch gheſocht; 't is ſotticheyt 't is
raes.

IIII.

Quis leuior? cui plus ponderis addit amor.

Phls de Mallery fecit. I. Cnobbaert exc. cum Priuilegio.

IV.

Quis leuior? cui plus ponderis addit amor.

FRuſtrà Cypridis impiger puellæ,
Totos niteris, atque perdis annos,
Addens pondera, ponderiq́; pondus:
Namq́; addas licet, vſque, & vſque pondus,
Et Mundos cumules Cupido Mundis,
Appendet minus vſque, & vſque Mundus.
Leuis ſibilus eſt ſonantis auræ,
Seu Neptune tua ambulat per arua,
Seu dum Flora tuum natat per æquor.
Et ſpuma eſt leuis è latrante Ponto,
Et alâ leuis eſt volante pluma,
Et leuis palea eſt, leuiſq́; arundo,
Et pilus leuis eſt, leuiſq́; ſtupa,
Lanugo leuis eſt, leuiſq́; fumus,
Sunt leues atomi, leuiſq́; puluis,
Et nubes leuis eſt, leueſq́; flammæ,
Quas ruptâ iaculatur æthra nube:

Aſt leuiſsimus eſt leuiſsimorum,
Et vmbrâ leuior leuiſsimorum
Mundus omnium; & vſque permanebit,
Dum Mundo dominabitur Cupido.
Quid bullâ *leuius, ſequace* bullâ,
Quam ſapone animans, breuiq; conchâ
Tenelli creat halitus puelli?
At ſi diuus Amor libret bilancem,
Præ bullâ eſt leuis, halituq; Mundus.
Scis quidnam leuius putem eſſe Mundo?
Si neſcis, breuibus docebo: NIL *eſt.*

C'eſt

IV.

C'eſt vray Monde leger, que le boüillon volage
Par l'ocean de l'air s'enuole, ram', & nage
A la mercy des vents; mais encor vous deuance
Ce bouffy diamant, au poids de la balance.

IV.

Waer toe al dit ghewichte
De werelt is te licht.
Den bobbel van dit kindt/
Is zeepe/locht/en windt:
Maer desen aerdtschen bol
Is ydel/vooſch/en hol:
Ia anders niet dan niet/
Met eenen schijn van iet.

His vertitur orbis.

Phil's de Mallery fecit. I. Cnobbaert exc. cum Priuilegio.

V.

His vertitur Orbis.

E*St Vertumnus* Amor;*formas se fingit in omnes;*
Talia, si Protheus quis fuit, ora tulit.
Tela vibrat miles; venator retia tendit;
Nunc prece, nunc precio, nunc agit ille minis.
Nunc tonitru, trifidæq; imitatus cuspidis ignes
Ima crematuras spargit in ossa faces.
Ludit, & illudit positis nunc histrio telis.
Munde, caue tectos in tua damna dolos.
Spicula ponit Amor;*sed tu ne pone timorem;*
Est arcus; flagrum quod puerile putas.
Mox iterum aptato lunabit cornua neruo,
Lethalisq; tuum figet arundo iecur.
Ludenti ne crede; magis confide furenti;
Ludicra nam sequitur serius ista dolor:
Serius & serus; cum diris cincta colubris
Alecto Stygijs protulit ora vadis.
Trāsit ΕΡΩΣ *in* ΕΡΙΣ:Odiū *comitatur* Amorē,
Aut sequitur: turpi nulla in Amore *fides,*

Nulla fides, & nulla quies. Inuertitur Orbis,
Ludere cùm Cyprius cœperit Orbe puer.
Ac velut inflicto volitans sub verbere turbo,
Voluitur in gyros, seq́ sequendo fugit;
Dant animos plagæ, plagas puerilia lora;
Sic Odium *hinc Mundum, sic* Amor *inde rapit.*
Ductus Amore *Paris, Ledæi prædo pudoris*
Vela per AEgeas barbara fecit aquas:
Hinc illæ lacrymæ: Danaas Odium, *iraq́ dextras*
Vertit in exitium Troia superba tuum.
Idem Amor *AEneam tot Ponti erroribus actum,*
Coniugia, & Latias quærere iussit opes:
Ast Odium *Turni stimulans præcordia totis*
Anguibus, in Teucros compulit ire duces.
Sæuit Amor *thalami, mentes fera versat* Erinnys:
Sic geminâ Latium, Troiaq́ peste perit.
Auri Amor *in Parthos Crassũ impulit; arma retorsit*
Mox Odium, *& flauo mersit in imbre caput.*
Regni Amor *in patriam conuertit Cæsaris arma;*
Patrum Odio *patriam sanguine tinxit humum.*
Terrarum dominâ quid fortius vrbe Quirini?
Et potuit Romam *vertere solus* Amor.

Mille

V.

Mille tours, & retours ioue la giroüette;
Quand l'espoux de l'esté le doux Zephyr halette:
Ne t'estonnes doncq pas, que la sphere du mõde
Battue de ces foüets vire de rond' en ronde.

V.

Wat is dit voor een kindt/
Dat met een soet ghewelt/
De werelt dus ontstelt?
De Liefde. Wat een quaet
Moet ons dan doen den Haet?
Neen/neen; de Liefde wint.
Veel quader is den hondt/
Die t'samen speelt/en bijt;
Dan die u van uw' wond'
Met sijn ghebasch bevrijt.

In cruce sola quies.

Ioan. Cnobbaert excud. cum Priuilegio.

VI.

In cruce ſola quies.

QVi ſquis amas nullâ vitiatum nube ſerenum;
Quiſquis amas nullo gaudia læſa metu:
Huc ades; & tacitâ quæ venit ab icone, vocem
Accipe: lex Orbi nulla, nec vlla quies.
Aſpicis, vt puer hic oculo, pede, mente, manuq;
Inſtabili ſtabilem quærat in Orbe fidem?
Mille agit in gyros, in ſpiras mille, mæandros
Mille; nec ex vſu ſpes venit vlla mora.
Scilicet innumeris ruit orbibus Orbis in orbem,
Et partes ſequitur ipſe, fugitq; ſuas.
Miles es? vt crebrò vigiles tuba Martia lunas
Imperet; at famæ crebriùs æra vocant.
Nempe ſecunda ſuis niſi te fortuna maniplis
Augeat, vt ſuadent ſomnia; nulla quies.
Dux es? ni totis tibi belli gloria caſtris
Militet, vt ſpondent ſomnia; nulla quies.
Diues es, & magnas metuunt exilia meſſes
Horrea? ſi qua ſeges æmula; nulla quies.

Si qua recensenti dominos face iudice nummos
Adstrepuit folio virgula; nulla quies.
Prodet inaccessas nimirum frondea gazas
Lingua, nec arcano te sinet hoste frui.
Si qua per occlusas aut lux, aut vmbra fenestras
Furtiuo penetrat se pede; nulla quies.
Vmbra tegit fures; lux omnia prodit; vtrique
Inuia, vel casu hoc indice, nulla via est.
Cætera quid memorem? tecum fraus, liuor, egestas,
Tecum habitat tristi luridus ore dolor.
Vidit, & invidit, cumuloq; superflua dempsit
Mulciber: at versis sors vbi nigra rotis;
Soli innixa Deo perstat, quæ fulta caducis
Spes erat illecebris; in cruce sola quies.
Bellica LOYOLAM *quot fregit adorea curis?*
At simul ac Gallo vulnus ab hoste tulit:
Sola tenet placidam curâ pax exule mentem;
Solus regnat Amor; in cruce sola quies.
Vis sit in Orbe quies? fac vt Orbis nesciat Orbem,
Inq; crucem incumbat; in cruce sola quies.

VI.

Tu trauailles en vain, voulant que ceste boule
Sur le paué vny de la table ne roule :
  Si tu veux Cupidon veoir ſe globe raſsis;
  Que le poids de la Croix ordõne ſon pourpris.

VI.

Wat vlucht-gheſinden luſt
Is dit/die noyt en ruſt?
'T is 't ongheſtadigh ſpel
Des werelts/die 't ghequel
Van hare luſten iaeght/
Tot dat haer 't Cruys behaeght.

Latet hostis, et otia ducis?

Ioan. Cnobbaert exc. cum Priuilegio.

VII.

Latet hostis; & otia ducis?

PAlladis auspiciis stetit ingens gloria Troiæ,
Diues opum, factis inclyta, Marte potens;
Dum labor, & solers defendit mœnia Virtus,
Curaq́ perugiles constitit ante fores.
Ast vbi fugerunt cum Pallade Palladis artes,
Arma vbi cum longo seposuere metu:
Incustoditos mox scandit machina muros
Fœta viris, Graiæ lugubre fraudis opus.
Quos non mille rates, nec vis, nec tela, nec enses,
Non Mars, non anni perdomuere decem;
Otia damnarunt somno, vinoq́ sepultos;
Vnica tot Regum nox populauit opes.
Euigilate Phryges, latet intra mœnia pestis:
Hostis habet muros; euigilate Phryges.
Dormiuêre: sopor ligat ægros vltimus artus,
Victaq́ claudit iners lumina credulitas.
Diffugiet somnus, piceo cum fumeus ore
Inuisum faciet Mulciber ire diem:

Barbaricum victrix cum cinget flamma cubile,
Et Priamum pictis exciet è thalamis.
Serò Phryges sapient: sic constant otia magno.
Otia, qui falso niteris Orbe, fuge.
Otia quæ blando canit Orbis murmure, fallunt:
Maior in Orbe dolus , quàm Phryge clausus equo.
Non Ithacus, fallaxúe Sinon hac delitet aluo.
Mille latent pestes, funera mille latent.
In Cyprios fera mille parat tormenta nepotes,
Mille parat vindex Thesiphonea faces.
Non tam pestiferos accendit Vesuius ignes,
Nec tam funereis æstuat Æthna rogis:
Ah! æstus Venerem non exsudabis ad istos?
O puer in pœnas desidiose tuas!
Bis malesane puer, vitâ cum ludis, & igni!
Funera quæ rabies Empedoclæa sequi?
Nitrea sulphurei subter te pulueris olla,
Ingens olla, leui mox animanda face;
Proripe te, fundo mox Terra dehiscet ab imo,
Styx tibi mox vastos pandet opaca sinus.
Ignes igne doma: Mundum fuge, Cyprida vita:
Materies stygijs non magis apta focis.

Hola

VII.

Hola! eſueille toy; que Morpheus le pipeur
Gliſsé dedans vos yeux ne te plonge en malheur.
Voyez que de bien pres talonoit la ruine,
Le feu s'eſtant des-ja faict maiſtre de la mine.

VII.

Blÿft dit vyer onghebluſcht/
Vreeſt ghy de minſte pÿne;
Hoe ſlaept ghy dan gheruſt
Op deſe helſche mÿne?

Occi-

Occidunt vtraque risu.

Ioan. Cnobbaert exc. cum Priuilegio.

VIII.

Occidunt vtraque risu.

NOn tantùm ingentes habitat mors effera rictus;
Non tantùm libycas horret arena iubas:
Maxima sunt minimi nonnumquam vulnera dentis;
Maxima sunt minimæ sæpe venena feræ.
Testis Arachnæo metuenda Tarantula vultu es,
Cum tua mortifero gutture fella vomis.
Thessala te posito venerantur gramina tabo,
Præstituitq; suis Itala terra malis.
Stellio luce nocet, boa frigore, flumine natrix,
Vi iaculus, visu regulus, igne draco;
Sed tua (quis tantos vel Vlyßes sentiat astus?)
Immodico risu blanda venena necant.
Vix lepor os reserat; mors occupat; inscia rident
Labra; natant lacrymis lumina funereis.
Scilicet ignarus vicini funeris augur
Risus, præsagas cogitur in lacrymas.
Nec tamen interea læto pede plaudere terram,
Nec piget immodicis soluere frœna iocis;

Venturi

Venturi donec metuens ruat in tenebras sol,
Et radio terras emoriente legat.
Toxica tum subeunt, subit & Libitina; suoq;
Victa lepore, die vita cadente cadit.
Phoebe Thyestæo quid ferris in auia cursu?
Flecte rotam; aut Mundi si scelus omne fugis;
Perde diem, & terras æternâ nocte fatiga:
Nil hoc ad Mundi toxica virus habet.
Si necat immodico funesta Tarantula risu;
Dulciùs ille nocet; certiùs ille necat.
Testis, Agenoreæ Chilon quem gloria palmæ
Prima coronatis composuit manibus;
Testis Arabs, testes tumuli, queîs nomen orexis,
Sæclaq;, queîs vnam mors dedit vna ratem.
Atque vtinam hoc ipsum, miseri, quod degimus, æui
Lethiferos Mundo non gemat esse iocos!
Ecce ciet digitos tremula cum voce loquentes,
Et Capitolinis gaudia nata cibis:
Nec mora terra fremit, ruit æther, fulminat ignis,
Et stygias subito funere plangit aquas.
I nunc, & Mundi lethalia spicula ride;
Ebria si tanto gaudia melle necant.

Quę

VIII.

Que si la Tarantule vous at à fleur de peau
Doucement chatoüillé par son fatal museau;
Tu meurs en riotant: tel est le faux plaisir
Du monde desloyal; car son rire est mourir.

VIII.

Ghelijck den soeten beet
Der Italiaensche spinn'
Soo ketelt/dat het sweet
V neemt en ziel'/ en sin:
Soo ded' de werelt opt;
Waer lachen is ons doodt.

Frustra: quis stabilem figat in orbe gradum?

Ioan. Cnobbaert exc. cum Priuilegio.

IX.

Frustrà: quis stabilem figat in orbe gradum?

HVc ades, elatas qui tollis in æthera cristas,
Plenaq́; ventoso pectora folle geris.
Huc ades, aggestum patulis qui faucibus aurum
Rimaris nimias Tantalus inter opes.
Huc ades, Idaliæ cui torrent viscera flammæ,
Cæcaq́; vipereus corda sagittat Amor.
Disce tuos luctus: votorum è culmine præceps
Decidit, ancipiti qui locat orbe pedem.
Nil ætas, nil forma iuuat, nil fulua metalli
Lamina, nil forti parta trophæa manu.
Inde cliens Pluti, laudum præco inde suarum,
Multus & AEgysthus, multaq́; Phædra ruit.
Ipsa suis veniat variata superbia plumis;
Hinc malè lapsurum corpus in astra libret.
Ipse adeò Plutus præceps eat, ipse Cupido:
Ille grauis nummis, arcubus ille minax.
Nempe gradu stabili consistere nescius orbis,
Ingenitâ sese mobilitate rotat.

Non

Non ita ſiſyphiæ pondus reuolubile molis
Vertitur, è ſummo cùm petit ima iugo.
Vis ſtabili firmare loco veſtigia? CHRISTVS
Eſt petra quadra, quadro fige pedem lapide.

Gar-

IX.

Gardez vous de monter, escceruelé Päon :
Ce Plute fracassé, ce culbutant garçon
Crient: fuyez, fuyez du Monde l'inconstance,
Si tu ne veux courir risque de decadence.

IX.

Wellusten/eer' en goedt
En is maer ebb' en vloedt:
Men siet het al vergaen;
'T is quaet op bollen staen.

Mundi me lapsus adauget.

Phls de Mallery fecit. I. Cnobbaert exc. cum Priuilegio

X.

Mundi me lapſus adauget.

HOc quod ſuſpicis, hoc quod obſtupeſcis,
Quo ſpes culmine fabricas ſuperbas,
Quo dicta eſt lare Firmitas morari,
Quæ viſa eſt ſtatio Perennitatis,
Tutelæ domus, & Salutis ara,
Vitrum eſt, vel vitreum quid eſſe vitro
Si poteſt magis. His ruina tectis
Legit perpetuos ſibi penates.
Præceps labitur, occiditq́; Mundus,
Cryſtallus Venetis gelata flammis
Vt leui ruit, interitq́; flatu.
His vultum ſpeculatur in ruinis,
Et ſeſe malè recreat Cupido,
Sic eſt: in vitium ruente Mundo
(Et en quàm facilis ruina Mundi)
Creſcit lapſibus omnibus Cupido;
Culpam culpa trahit prior ſequentem,
Et ſimul paritur, paritq́; noxa,

Et noxas parit vna noxa mille,
Vt flammas parit vna flamma centum.
Nempe fertile ſemen eſt malorum,
Princeps principis vt Parentis omnes
Lapſus vnicus iuit in nepotes:
Errat hinc calor oßium per omnem
Deuoratq́; medullitus medullam
Incautus raperis, propellerisq́;
In Paphumq́;, Tyrannidemq́; Amoris;
Mox & ſpontè ſequi iuuat ruentes,
Et dulce eſt ſocios habere culpæ,
Vt dulce eſt ſocios habere pœnæ;
Et palàm pudet eſſe te pudentem,
Omnes cùm videas palàm impudentes;
Et magis iuuat eſſe te impudentem,
Omnes cùm videas parùm impudentes.
Creſcit lapſibus his, & his Cupido.
Multi olim Hippolyti, *Pariſq́; rarus;*
Nunc (o tempora, Temporumq́; mores!)
Rarus Hippolytus, *Pariſq́; multus,*
Audi vota Deus, pudica vota:
Sint multi Hippolyti, *Pariſq́; nullus.*

Audi

Audi Cypridis impudice miles:
Mundum *si fugis; occidit* Cupido.

X.

Si le glacé cryſtal, auquel Venus ſe farde,
Viẽt à gliſſer des mains d'vn mignõ de ſa garde,
On en voyt dix à douz' pour vne ſeule face:
La cheute d'vn vault-rien en mille lieux le place.

X.

Ghelijck den minſten val
Van een ſeer brooſch ghelas/
Verbeeldt in groot ghetal
Het beeldt dat eenigh was:
Soo baert den eerſten val
Des werelts/ſonder ruſt/
Veel quaets/en luſt tot al:
Ja ſoo daer iemandt valt/
Een yeder volght/en valt.

Donec totum expleat orbem.

Phls de Mallery fecit. I. Cnobbaert exc. cum Priuilegio.

XI.

Donec totum expleat orbem.

QVæ Dea falcatos toties se curuat in arcus
Par Proteo ancipiti statq́; caditq́; globo,
Postq́; senescentis dispendia menstrua formæ
Crescit; dum toto Sideris orbe micet:
Sic dubio calet igne Venus; sic æmula Phœbes
Orbis in exitium cornua lunat Amor.
Perq́; diem, & tenebras, per dāna, per arma, per ignes,
Per lucra, per somnos, otia, vina, dapes
Crescit, & accrescet, donec totū expleat orbem.
Pœnè simul iunctæ iam coiere manus.
Quæ genua extremo non tangit pendula limbo
Fluxerat in teneros Synthesis ante pedes.
Brachia nuda breues (prius vtraq́; longa puello)
Prostituunt manicæ: Tempore crescit Amor.
Dum nondum annosâ lustrabat lampade terras
Phœbus, & in cunis, ac tener Orbis erat;
Candidus, & simplex, castus, syncerus, inermis
Ipse suum implebat nomen, & omen Amor:

Cypris adoptiuo dederat nulla vbera nato ;
Sola sed infanti Gratia Mater erat;
Nôrat adulantis nec adhuc dare blæsula vocis
Signa, nec in blandos texere verba dolos;
Non habiles pharetris humeri, non dextra sagittis,
Non arcum poterat flectere molle genu:
Furta Venus docuit, docuit Venus improba fraudes,
Aptauitq́; rudes ad noua bella manus.
Quæ modò tela iacit diris imbuta venenis,
Parua equitaturum vexit arundo Deum;
Et quondam innocuis prælusit pusio flammis,
Qui modò tartareas spargit vbique faces.
Scilicet improbitas cum corpore crescit, & annis;
Dum vitæ, & morum est lecta Magistra Venus.
Dens fuerat stringendus in hunc Saturne, vorandus
Hic tibi præ pueris omnibus vnus erat.
An taciti metuenda mali vis vlla, vel ignis?
Nec facit ad stomachum tam leuis esca grauem?
Flamma gelu recreat, stomachum leuis esca senilem,
Parua nec est teneri vis metuenda mali.
Nî pereat, perimet: paucis si vixerit annis,
E toto victor vinciet orbe comam.

At

At tu naſcentes extingue Cupidinis ignes
Qui legis hæc: vinci neſcit adultus Amor.

XI.

Aux deſpens du Soleil la deeſſe bicorne
R'agrandiſt chaſque nuict ſa cheuelure blonde:
De meſme Cupidon impatient de borne,
A tes deſpens mortel, engage tout le monde.

XI.

De mane loopt te poſt/
De ſonne doet den koſt;
Hoe meer dat ſy haer ſpoeyt/
Hoe meer ſy wint/ en groeyt;
Dies noyt en wilt ſy ſtaen/
Haer rond' en zy ghedaen:
Soo 's werelts ſotten luſt
Loopt/wint/groeyt ſonder ruſt/
Tot dat ſyn ſoet bedwanck
De werelt overdanckt.

Non amat is te; sed hamat amor.

Pb̄s de Mallery fecit. I. Cnobbaert exc. cum Priuilegio.

XII.

Non amat iste, sed hamat Amor.

QVæ plaga lasciui plagas non sentit Amoris?
Quæ loca pernici non adit ille pede?
Non tantum vranimâ funestat lampade terras;
Ast etiam medijs ardet, & vrit aquis;
Nec pharetram tantum, pharetræ neq; spicula pondus,
Sed gerit hamatis retia plena dolis;
Nam modò piscator, modò nauita cærula verrit,
Quoq; canit Siren gurgite, fallit Amor.
Ille quidem blando promittit munera vultu;
Munera sed fraudem perniciosa tegunt:
Si captas, caperis: sic credulus adnatat escæ
Piscis, ab hamatâ mors dape certa venit.
Hamat Amor Mundi. Qui Mundi munera captas,
Prædo miser prædæ præda eris ipse tuæ.
Ille videt Veneres, exardescitq; videndo;
Dum videt, ardentem captat, & hamat Amor.
Iste per amfractus vmbram venatur honorum;
Venatorem vmbræ captat, & hamat Amor.

Quærit auarus opes, & fulua pondera curæ;
Quæstoremq́ auri captat, & hamat Amor.
Quemq́ sui sensus, sua inescat quemq́ voluptas;
Se sinit hic oculis, auribus ille capi;
Hi pereunt tactu; sunt illis hamus odores;
Hos Cerere, hos Baccho captat, & hamat Amor.
Omnibus vsque locis tibi retia ponit, & hamos;
Quo minimè metuis gurgite, captus eris.
Sæpe tibi streperis fert cominùs oscula labris;
Oscula dum fingit, non amat, hamat Amor.
Conquereris? queritur; mœres? mœrere videtur:
Mœrore, & questu non amat, hamat Amor.
Illacrymas? sociæ pœto nant lumine guttæ:
Non amat *his lacrymis* iste, sed hamat Amor.
At tibi lasciuis si blandum arridet ocellis:
Non amat *his hirquis* iste, sed hamat Amor.
Cypro missa graues si mollit epistola curas:
Mollia scribendo non amat, hamat Amor.
Ipse adeò (& quis iurato non fidat Amori?)
Si tibi iuret, amo, non amat, hamat Amor.

Veux

XII.

Veux tu ſçauoir pourquoy Cupidõ porte-fleche
A chãgé l'arc en rets, sõ vieux meſtier en peſche?
Pour te conduire à mort: fuyez à toute force;
La mort s'eſt deguisé du maſque de l'amorce.

XII.

Ghy meynt dat u dit kindt
Wt een goedt hert bemindt/
Om dat het 's werelts aes
U ſchincken wilt: eylaes!
'T is al kout voor den vaeck;
Het aes bedeckt den haeck.

Quàm graue seruitium est, quod leuis esca parit.

Ioan. Cnobbaert exc. cum Priuilegio.

XIII.

Quàm graue seruitium, quod leuis esca parit?

RES magis est elegis, an Comi digna theatro,
Quam gerit hic infans, quā docet Orbe geri?
Laxabis frænos hîc fletibus Heraclite,
Hîc rumpet splenem, sat scio, Democritus.
Ore trahit fumos, placet hic præ nectare succus,
Dum cohibent vinctos pondera dura pedes.
Nec fugere hinc labor est; potat, sedet, oscitat, hæret,
Infelix! dominæ tanta libido gulæ!
Sic poterat patrio quæ libera ludere cœlo
Luditur, & tenui pro dape seruit auis.
Credite Posteritas, perierunt sæcula pomo;
Credite, puls seruum paucula fecit Esau:
Credo ego; nam diri facimus peiora nepotes:
Nempe est à patribus degenerare pudor.
Fumus opes, & fumus honos, fumusq; voluptas,
Et speciem fumi, quidquid amamus, habet.
Et tamen (heu lacrymæ!) quem non hic fumus inescat?
Fumea quem flendo non premit esca iugo?

Miles

Miles agit vigiles hyberno ſidere noctes,
Solis & æſtiuo toſtus ab igne dies;
Bella domi deſunt? peregrinâ bellat arenâ,
Vulneraq́ alternâ dat, recipitq́ manu;
Hoſticaq́ audaci complexus mœnia niſu
Non procul à mortis finibus exul abit:
Scilicet vt digito monſtretur, & audiat: Hic eſt:
Tam graue ſeruitium tam leuis eſca parit.
Per mare mercator, per inhoſpita ſaxa, per ignes,
Imaq́ per terræ viſcera quærit opes;
Pluſq́ mari vario curarum fluctuat æſtu,
Pluſq́ ſuis ratibus, quas fera iactat hyems;
Vt numeret paucos, precioſa pericula, nummos:
Tam graue ſeruitium tam leuis eſca parit.
Quæ non Galeno breuis eſt Cenſore voluptas?
Seu tua ſit Liber, ſeu tua mœcha Cypris?
Quot tamē hinc peſtes? caput hæc grauat, altera pect⁹,
Et ligat illa manus, & cremat illa pedes,
Iſta ſibi renes, hæc omnes mancipat artus,
Mens quoque captiuo in corpore ſerua gemit;
Et gemit, & Cœlo nequit ægros tollere vultus,
Et nequit, & non vult; ſi ſinat eſca, volet:

Velle

Velle vapor prohibet: trinos Mundi abijce fumos
Sic tibi Libertas, sic tibi parta Salus.

XIII.

Ce musicien des bois pour vn grain de pauot
Quitte sa liberté, change boscage en cage:
Mais, helas! Cupidon, tu me sembles plus sot,
Pour vn repas fumeux caressant l'esclauage.

XIII.

Loopt kindt/uw' vooy is los;
Vlieght voghel/kiest den bosch:
Sy sitten beyd' gherust/
Niemandt en heeft daer lust/
Om los te gaen en vry;
Sy soecken slaverny/
Om aerdtschen roock/en saet:
Soo goedt dunckt ons het quaet.

Non

Non omne, quod hîc micat, aurum est.

Phls de Mallery fecit. I. Cnobbaert exc. cum Privilegio.

XIV.

Non omne quod hîc micat aurum est.

CErnis vt ora retro velut indignantia vertat
Cœlicus ille Argus, Lynceus ille puer?
Errorine suo succensuit, inquis? aberras.
Errorem simulat sæpe, nec errat Amor.
Mundi aperit fraudes veri arbiter æquus, & index:
Illius indicio, iudicioq; sæpe.
Indignatur Amor? *Mundo indignare vicissim;*
Lumina vertit Amor? *tu quoque verte tua:*
Ni facis, illudet; ceu lumina tot labyrinthis
Ludit inæqualis fraus polygona vitri.
Mille putas, cum sit vix aureus vnus, & alter:
Ars munerum fingit, fingitur arte color;
Quotq; putas nummos, tot nũmûm conspicis vmbras:
Sic fallunt, quæ te iudice, Munde, micant:
Ars tua, mentiri est. Crassi si diuitis arcam
Lucrinæ rutilo farciat ære fauor;
Esse putat Crœsus, nunc odit nomina Crassi:
Binos muta apices, Crœsus, hic Irus erit:

Iamq;

Iamq́; vel omne tenet, vel ſpe iam poßidet aurum
Quod ſol eous, quod coquit occiduus.
Nummi animos augent, Mundi fallacia nummos
Creſcit opum eſuries, mens ſtatione ruit.
Si qua peregrino veniat de littore puppis ;
Illa mea eſt puppis, clamitat, illa mea eſt.
Si qua ſeges fœlix vicino pullulet aruo ;
Quàm mihi, ait, lætis ſtat ſeges iſta comis!
Anglia huic ſoli ſua tingit vellera; ſoli
Spumant Rhenanis condita muſta cadis;
Gignit huic è rore nouo Piſcaria gemmas:
Terra aperit niueos huîc Peruana ſinus.
Semina raporum vidit flaueſcere campos?
Ecce meis aurum naſcitur, inquit, agris.
Et ſibi mancupio cœli prope vindicat ignes,
Quas putat ex auro nobiliore Roſas.
Non ita turba furit nocturno ſaucia Baccho,
Quando natat multo mens ſine mente mero.
Ara vbi ſtat calicum geminatis clara lucernis,
Rara vbi cum niteant lumina, multa vident.
Ebrietas furor eſt, furor eſt ſpes improba nummi,
Ebrietas breuis eſt, longior iſta furor.

Somnia

Somnia, Craſſe, tibi mens ægra. vel ebria dictat;
Euigila; nullas eſſe videbis opes.

XIV.

Ce voirr' poinctu donnant aux aſtres la brauade
De mil ducats fauſſez faict artiſte parade:
Or quitte ce faux voirr', & vois où tu te plonge,
Pour l'ombrage du biē, pour vn doré mensōge.

XIV.

Dat gout dat enckel was
Verdobbelt door dit glas/
Leert hoe de werelt lieght/
Leert hoe sy u bedrieght.
Sy is soo metter daedt
Ghesleplen in het quaedt/
Sy bringht u wel veel an;
Maer daer en komt niet van.
'T en is dogh al gheen gout/
Dat blinckt: schouwts' eer 't u rouwt.

Hic

Hic oritur tenebris splendor, et immoritur.

Ioan. Cnobbaert exc. cum Priuilegio.

XV.

Hic oritur tenebris ſplendor, & immoritur.

ECce tibi niueæ gemino velut æquore chartæ
Archetypi vnius viuit imago duplex;
Artifici vitro, tenebriſq; animata diurnis
Vtraque; ſed ſolem largiùs illa bibit:
Hæc vix guſtatâ perimit ſe luce, tenebris
Illa oritur modicis, hæc moritur nimijs.
At quis Prototypon? Mundus, tuq; aſſecla Mundi
Cui venit à formâ grande ſupercilium,
Quiq; tuas veſtes, auis vt Iunonia plumas,
Aſpicis, & demens te, velut alter, amas.
Ipſa tuos faſtus imitata ſuperbit imago,
Mimaq;, quidquid agis tu foris, intus agit.
Sed moritur noctis cur filia noctis in vmbrâ?
Tam citò nox mater facta nouerca fuit?
Scilicet æternis mors obruit atra tenebris,
Quem genuit ſcelerum nox tenebroſa, diem.
Cùm ſcelus innocuas nullâ caligine terras
Imbuit, & næui mens ſine nube fuit:

Nullâ

Nullâ merſa Tyro velarunt vellera corpus,
Et nituit fuci ſat ſine luce color:
Cum menti eripuit Stymphalis Cypria ſolem,
Mendicus variâ ſplendicat arte decor:
Tunc ferro criſpos videas vndare capillos;
Ceruſſata niuet frons, miniata rubet.
Nec minus Ambitio tenebras offundit inertes,
Nec minus externæ lucis adoptat opem.
Nunc nitet in Creſſâ, Tyriâ nunc luce renidet,
Herme tuo lucet munere, Erythra tuo;
Eſt quem nunc Francum, quem nunc mentitur Iberũ,
Nunc Hybridam veſtis, nunc docet eſſe nihil:
Quot formæ, Proteus noua tot ſe vertit in ora;
Eſſe putes mimum, ſcena ſit Orbis, erit.
Aſt vbi mors tollit ludis aulæa peractis,
Aut vitæ quintus, dicitur, actus adeſt,
Tunc ſplendor ſplendore caret, lux lucis egena eſt,
Rurſus, & in tenebras, vt fuit ante, redit.
Tunc crines ſine lege iacent, ſine murice corpus,
Fictaq́; de picto demigrat ore dies.
Qui modò ſol fuerat, mox ipsâ vmbroſior vmbrâ
Incubat exuuijs, Dux Saladine, tuis.

Scilicet

Scilicet exilis velamina linea texti
Tot Veneris partus, & breuis vrna, tegit.

XV.

Ton lustre, ton esclat ne peust auoir durée,
Issu d'vn brun neant, tenebres & fumée:
Mais cõme tout l'on voyt esuanoüyr en poudre,
En son tenebreux rien, on le verra resoudre.

XV.

Dees' duysterheydt soo dicht
Is moeder van dit licht;
Maer wordt sy wat te groot/
Sy bringht haer kindt ter doodt.
Soo haest als ons de sond'
Haer duysterheydt aensondt/
Quam 's werelts luyster voort
Verciert meer dan 't behoort.
Maer in het duyster graf
Gaet al den luyster af.

Sic

Sic decipit orbis.

Phls de Mallery fecit. I. Cnobbaert exc. cum Priuilegio.

XVI.

Sic decipit Orbis.

Vitro iudice quid puelle rursus
Metiris pumilum, stupesq; corpus?
Pygmæis licet artubus, nec vno
Sis maior cubito, genus Molonum,
Illorum bipedalium Molonum,
Appendix hominis, gruumq; prada
Cœli trans medias vehenda nubes;
Hoc Censore tibi videris Atlas,
Vel vicarius Hercules Atlantis,
Maior Encelado, Mimante maior.
Verte lumina, falleris Cupido:
In Mundo mera vanitas, nec vllo
Tot mendacia prodiêre vitro.
Fraus ipsa in speculo moratur isto,
Fraus quâ cæruleo sub amne visi
Crescunt Naiadum sub amne vultus,
Quâ post nubila, nubiumq; partus
Pallescens soror, atque mima fratris

Maiori radiat Diana fronte.
Censor pessimus arbiterq́ Mundus.
Pellæus domitor soli, saliq́
Semen credidit esse se Tonantis;
Hausto tabuit ast vbi veneno,
Genus credidit esse se Philippi.
Mundus decipit arbiter superbos.
Ille Palmiferæ Tyrannus oræ,
Procrustes, Scinis, impius Tyrannus,
Herodes amor omnium improborum,
Herodes odium omnium proborum,
Clarus murice, clarior Pyropis,
Astris æmulus, æmulusq́ Soli
Suadæ flexamino tonabat ore;
Et iam tota dabant Theatra plausum;
Nec credi Deus abnuit Tyrannus,
Deus credidit esse vel Tyrannus.
Heu! nulli licet esse diu superbo;
Iræ Cœlitis aduolat Minister
Spargens artubus omnibus venenum,
Et dum vermibus esse iussit escam,
Herodem speculum esse iussit Orbi,

Men-

Mendax quem ſpeculum fefellit Orbis.

XVI.

Ce petit Myrmidon en taille, & en poſture
Paroiſt en ce cryſtal vn releué geant:
Voy-là Monde tes arts, voy-là ton impoſture;
Couurir du cache-nez des grandeurs ton neant.

XVI.

Als ons des Werelts ſchijn
Maeckt grooter dan wy zijn;
Weet dat de werelt lieght/
Ghelijck dit glas bedrieght.

Sic lusibus aptior orbis.

Ioan. Cnobbaert exc. cum Priuilegio.

XVII.

Sic lusibus aptior orbis.

SI quem superbis auxit honoribus,
Et invidendo Fors posuit loco,
Ponat tumorem, nec salutem
Arbitrio popularis auræ
Confidat, Euris dulcè furentibus.
Dat illa ludos Nereïdum gregi
Phaselus, imprægnata ventis
Cùi nimiùm tumuêre vela.
Fortuna longâ nota Tyrannide, &
Ludum proteruum ludere contumax
Et donat, & tollit secures,
Inq́ʒ throno locat, inq́ʒ turbâ:
Vt turma follem ludicra suscitat,
Intus coacto quæ tumet Aeolo,
Iamq́ʒ ima, iam suprema verrit,
Nec spatio requiescit vno.
Pax nulla folli, nulla potentibus.
Pompeius, Orbis cùi fuerat pila,

Hoc Sortis est pila in duello
Carnifici data præda ferro.
Vento repleuit Gloria Cæsarem,
Cæsar repleuit sanguine Curiam.
Quot bellicis notus trophæis,
Tot celeber Marius ruinis.
Fortuna Crœsum turgida prodidit,
Victorq́ꝫ Crœsi Cyrus, & vltimis
Formido, deînde risus oris
Fœmineas satiauit iras.
O mœsta diræ scena Tragœdiæ!
Tot clara Regum nomina, tot Ducum,
Dum sorte ventosâ tumescunt,
Sanguineo periêre ludo.

Tien

XVII.

Tien ferme Cupidon: par l'haleine d'Eole
Feray que ce ballon plus vist, & plus haut vole:
Escoutez arrogant: tes hautaines bouffées
Seruent à ces bouffons de ieu, & de risées.

XVII.

Werelt is 't dat ghy vreest
Het spel van dese Maeght/
Die u soo kerst/en iaeght;
Schouwt op-gheblasen gheest
Dit is den bal van wint
Daer sy med' speelt/en wint.

Struit vt ruat.

Phls de Mallery fecit. *I. Cnobbaert exc. cum Privilegio.*

XVIII.

Struit vt ruat.

FRustra es: quid Orbes Orbibus ingeris
Fortuna demens? Enceladi velut,
Rhœtique vesani labores
Pelion imposuêre Olympo.
Cœlo invidendis culmina turribus
Molire, & ipsis æmula nubibus;
E nube collisâ superbos
Flamma vorax ruet in penates.
Sed ite flammæ tela tricuspidis;
Ludente Cœlo culmina concidunt,
Ludente Cœlo sidit omnis
In cumulum, tumulumq; fastus.
Sors cœca prisco regnet in Antio,
Humana certis fata rotis eunt,
Mens Orbe ludens insolentis
Vana Spei simulacra vertit.
Deo minorem te gere, Rex eris.
Spes temperatas lex quoque dirigit

Superna, ſubuertitq́ue Mundi
Artificem ſcelerum tumorem.
Sic dum ſupernis ſedibus æmulas
Educit arces Iapeti genus,
Deiecit in præceps ab alto
Cœlituum malè cœpta luſus:
Sic exul aſtris Lucifer aureus
Traxit rebelles Aligerûm choros:
Fœlice ſic pulſi vireto
Cum Patribus miſeranda Proles.
In aſtra ructant dum tumidi minas,
Cadit ſuorum Sennacherib manu,
Mugitq́ue ſeptenni in iuuenco
Aſſyrij dominator Orbis.
Immerſit vmbris Antiochum tumor,
Dum bella Cœlo ſacrilegus mouet;
Furoris hæres Iulianus
Tergeminâ perit ictus haſtâ.
Time ruinam quiſquis in æthera
Demens ſuperbis cornibus arietas:
Impunè nemo faſtuoſis
In ſuperos parat arma telis.

Si

XVIII.

Si par vn beau ſemblant Fortune te mignonne,
Te careſſe d'honneurs, & mil eſtats te donne;
Craignez (ie la cognois) elle tient pour delices
De veoir ſes fauoris donner en precipices.

XVIII.

Hoe meer ghy hoopt/en hoopt
Nieuw' eere/ghelt en goet;
Hoe eerder dat ghy loopt
Tot val/en teghenſpoet.
In 't ſpel den meerſten hoop
Heeft meerſt den quaetſten koop:
Wat meerſt verheven ſtaet
Wordt alder-eerſt ghehaet.

Non benè conueniunt.

Ioan. Cnobbaert exc. cum Priuilegio.

XIX.

Non bene conueniunt.

NOn bene conueniunt, nec corde morantur in vno
Cœlicus ille puer, terreus ille puer.
Non ea Thebanis micuit discordia flammis,
Non ea Tantaleis fratribus ira fuit.
Tam gerit hostiles Amor hic, Amor ille pharetras,
Pusio tam varias spargit vterque faces.
Hic stygiâ, hic superâ cor figit arundine, castis
Hic animat flammis, turpibus ille necat.
Luxq́ minùs tenebras, lucemq́ odêre tenebræ;
Eripit hic noctem mentibus, ille diem.
Vt perit in mediâ lactis loligine gutta,
Vt crystallineas sepia fuscat aquas,
Castus Acidalijs violatur ab ignibus ardor,
Horret Acidalios nec minùs iste rogos.
Sic mouet Errori longam Sapientia litem,
Ipsaq́ cum Bello Pax fera bella gerit.
Dissidet æterno Virtus, Vitiumq́ duello,
Non habitant vnos, Vitaq́ Morsq́ lares;

Hoc duce non erras, Cyprius te decipit erro,
Diuus Amor pacem, Cyprius arma colit.
Hûic Virtus, illi sunt noxia crimina cordi;
Hic reserat vitæ, mortis at ille fores.
Deniq; sic ipsos odium non odit Amores,
Vt Veneris prolem Cœlicus odit Amor.
Vnicus Orbe vno sit Sol, Amor vnicus; vno
Vnicus in regno Rex sit, & vnus Amor.
Ipse vides sculpto radios quem spargere cœlo
Sol priùs æthereâ fundet ab arce iubar,
Stella priùs falsis cælata lauabitur vndis,
Terraq; sidereis iuncta vehetur equis,
Ipse vel inuisò succedet Olympus Auerno,
Omniaq; in priscum sunt reditura chaos;
Quàm bene conueniant puer alter, & alter: Amores
Scis quando placido fœdere iunget amor ?
Vix puncto hærentes vno, cum videris ambos,
Omnibus in punctis se tetigisse globos.

Ces

XIX.

Ces deux Amours se sõt en tout du tout cõtraires,
Ilz n'ont rien de commun, ilz viuent en diuorce:
Ioignez de poinct en poinct ces boules en conforce,
Encor n'apoincteras tu rien de leurs affaires.

XIX.

Ghy saeght dees' bollen eer
Van punct tot punct een-paer;
Van desen knecht/en Heer
Ghelijck van sinnen waer.

Hic pessima; hic optima secuat.

I. Cnobbaert exc. cum Priuilegio.

XX.

Hic pessima, hic optima seruat.

Millenis Salomon ad ahena altaria donis
In sua cœlestem vota vocarat opem:
Cùm Deus haud dubiâ, visus sub imagine somni
Opta ait, optatis Rex potiêre tuis.
Si te dona iuuent prædiuitis aurea venæ,
Copia te flauo nutriet in gremio.
Bellica si stimulis fodicet tibi gloria pectus,
Sub pedibus victor colla inimica premes.
Tempora viuendo priscorum æquabis Auorum,
Soles innumeros si numerare voles.
Ad Sophiæ sacros amor est accedere fontes?
Hæc tibi se plenis impluet vberibus.
Ille, probante Deo, Cœli mox dona poposcit,
Et Sophiam toto strenuus ore bibit.
Si Deus arbitrium faciat tibi muneris huius,
Dic mihi, quæ voti summa futura tui est?
Quidquid contigero, fulvum vertatur in aurum
Saucius obryzo dicet amore Midas.

Da

Da mihi Tithoni duplices, da Nestoris annos,
Euclio congestas grunniet inter opes:
Par mihi sit nemo, tua, Magne, superbia dicet,
Sit me nemo prior, Cæsaris ambitio.
Regna Iouis coniux, Virtutem filia iactet,
Tyndaridis mœchæ vir volet esse Paris.
Omnes ducit Amor, nec voto viuitur vno,
Tam varius votum dum sibi fingit Amor.
Turpia stultus Amor, nocituraq́ munera poscit;
Quæ prosint, Sapiens, castaq́ curat Amor;
Alter dona vouet suspensi plena timoris,
Alter amat nullo saucia vota metu.
Par vanno *sapiens sibi scilicet optima condit,*
Par cribro *insipiens pessima seruat Amor.*
Disce puer, seu vina, dapes, vnguenta, choreas,
Seu Pylios optas, floscule verne, dies;
Siue lubet torui calcatâ Pallade Martis,
Seu Veneris pulso castra pudore sequi;
Nec tibi præ Pluto Christus, *præ crimine Virtus*
Nec tibi præ vili ridet Olympus humo;
Stultorum veteres augent tua nomina fastos,
Noxia qui veris antetulêre bonis.

Elige

Elige Virtutem; dos est pulcherrima Virtus:
Vt sapias, Sophiam cum Sapiente proba.

XX.

Que fais tu Cupidon? ce sont des bagatelles
Que tu recueill'icy, ceruelle sans ceruelle;
Tu sembles au tamis; suiuez ce sage Amour,
Qui garde le meilleur pour s'en seruir vn iour.

XX.

Hoe wel dat oock dit kindt
Het beste deel bemindt;
Daer is nochtans verschil
In 't werck van desen will':
Het quaetste blijft in 't zift/
Het best' blijft in den wan:
Wacht u dan van sijn drift/
Houdt suet den wijsten an.

Vana

Vana fuga est: crux, quam fugis, heret.

Ioan. Cnobbaert exc. cum Privilegio.

XXI.

Vana fuga est, Crux quam fugis, hæret.

LEx Cruce Romanos exemit Romula ciues,
Fixit in infami corpora ſerua trabe:
Romanus nemo eſt, nemo, mihi credite, liber,
Qui ſua dat Mundi colla premenda iugo.
Quiſque tuos patimur manes, o Munde, Crucesq́;,
Nullaq́; non vllo gaudia felle madent:
Innumeras parit ipſa Cruces, nutritq́; Voluptas,
Eq́; Cruce innumeras Crux parit vna Cruces.
Marmora Siſyphijs hærent minus arcta lacertis,
Membra Ixioniæ ſunt minùs apta rotæ;
Et vicina minùs Tityo ſunt roſtra renato,
Pæſtaniſq́; minùs ſpina marita roſis;
Quam ſua crux Mũdo: Crux pœnaq́;, ſpinaq́; Mundi;
Cœce Amor, hærentes quid fugis Orbe cruces?
Teſtudo cochleam, ſtultus vitauerit vmbram
Ante; comes mundi Crux, fuga vana Crucis:
Tolle tibi Mundum, & pennâ pete remige Cœlum,
Crux ſimul ætherium ſollicitabit iter:

Vtq́;

Vtq; aries Phryxo, sic Orbi subijce tergum,
Crux aderit medio dura Tyranna mari:
Splendidus Assyrio conuiua recumbis in ostro?
Arbitra Crux cœnæ prima futura tuæ est:
Corpora das somno? Crux somni nescia tecum
In plumâ ponet nobiliore caput:
Nempe Theonino nunc liuor pectora morsu,
Ira Lycambæo nunc edit ore iecur;
Et nunc insomnes rodunt præcordia curæ;
Nunc cor ferrato pectinat vngue dolor;
Iam morbus rapidis depascitur ilia flammis;
Iam piger infuso serpit in ossa gelu.
Omnia quid memorem? Fabium lassare loquacem,
Vastaq; clamosi Stentoris ora valent.
Hûic infaustus Hymen, hûic proles degener est Crux,
Spes adeo sibi Crux, Crux amor ipse sibi est;
Agricolæ mentita seges, trabs naufraga nautæ,
Vulnera militibus, prodita signa duci;
Regibus est regnum sua Crux, locupletibus aurum,
Dum locuples arcæ, Rex timet vsq; throno.
Et dubitas Regum cur ardua vertice stet Crux?
Cur gerat inscriptas fronte moneta Cruces?

Maxima regna Crucis; toti Crux imperat Orbi:
Vincere vis Orbem? vince, Cupido, Crucem.

XXI.

Ce limaçon collé à sa cabane ronde
Ne s'en peust depestrer: veux tu porter le Mõde?
Bon-gré, mal-gré tu doibs porter sa croix: c'est rage
De s'en vouloir deffaire, c'est fuyre son propre ombrage.

XXI.

Voor niet vliet desen sot
Syn schaduwe; 't is spot;
De Schilt-padd' draeght haer huys/
De werelt draeght haer Cruys:
Treckt ghy de werelt aen/
Hoe kondt ghy 't Cruys ontgaen?

In cruce stat securus amor.

Ioan. Cnobbaert excud. cum Priuilegio.

XXII.

In Cruce ſtat ſecurus Amor.

IN Cruce ſtat ſecurus Amor: *fremat Orbis, & Orcus,*
Tutus Amor, greſſū ſi Cruce firmet, erit.
Sic rident Boreæq́ minas, Euriq́ furores,
Culmine, Olympe, tuo qui poſuêre Larem.
Crux tibi Lar, & Olympus erit, ſi noueris vti:
Vſus, Amor, fac ames; ſtat Cruce tutus Amor.
Innumeris Orbem Sortis rotet orbita gyris,
Vt rotat inſani vorticis ira rates,
Vt per plana citus volitat ſola verbere turbo,
Vt rota præcipiti vertitur acta Noto;
Stat Cruce tutus Amor; Sors ſub iuga tranſit Amoris,
Quem ſibi Crux ſtantem ſubdere nulla poteſt;
Omniaq́ vt vertat, nunquam Sors vertet Amorem:
Qui viget in duris, omnia vincit Amor:
Verbera mille pluat crudis Tribulatio *flagris,*
Blanditias credet verbera, flagra iocos.
Vincula ſi manibus, pedibusq́ Anguſtia *nectat,*
Illi grata manus vincula, grata pedis.

Rodat dente Fames, *igni* Sitis *vrat, Amorem*
Nulla Fames *ſubiget dentibus, igne* Sitis.
Nudus *oberret humũ, mare naufragus, omnia ſper-*
Siue perîcla *ſoli, ſiue* perîcla *ſali.* *(net*
Sæuities *redeat Latijs bacchata theatris,*
Seu tua Maxenti, ſeu tua, crude Nero;
Iamq́; rogos animet, iam ſtrictum in vulnera ferrũ,
Membra rogis, ferro *colla parabit Amor;*
Spicula carnificis vibret inclementia lethi,
Obuius in lethi *ſpicula curret Amor.*
Dulce mori. Spes vita *tuæ tibi prodiga ſerua,*
Vita *Amor ipſe ſibi, ſpes ſibi ſolus Amor.*
Ipſi adeò moueant cœleſtes arma manipli,
Et vires Virtus *conuocet ipſe ſuas;*
Deſuper aſtra tonent, Styx fundo exæſtuet imo,
Coniungatq́; ſuas Orbis vterq; manus:
Stabit Amor, dum Crux ſe ſtabit amantibus ara.
Omnis in æthereo ſe liquat igne dolor.

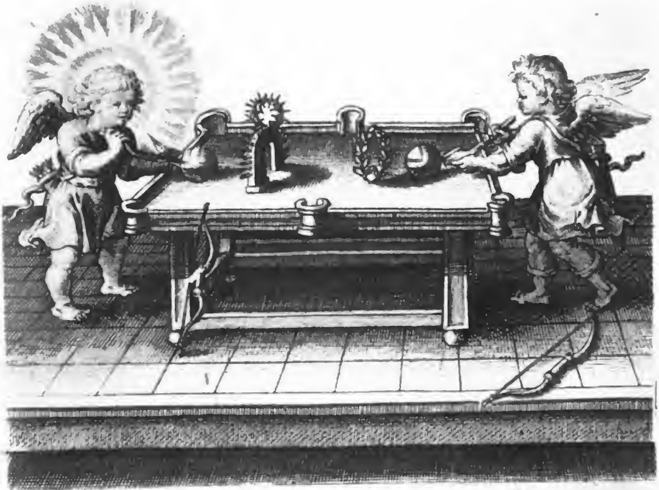
Plu-

XXII.

Plustost esbranslerez, rasant rez pied rez terre,
Le sourcilleux sommet d'vn rocher de la mer
Que ce petit garçon; il rira vos tempestes,
Si long temps qu'il aura la Croix pour sa retraicte.

XXII.

Wat 's werelts meester-radt
Omringhele dees' stadt/
Wat kleyn en grooten windt
Bestorme dit teer kindt;
De Liefde staet op 't Cruys/
S'is boven dit ghedruys.

Erras: hâc itur ad illam.

Phls de Mallery fecit. I. Cnobbaert exc. cum Privilegio.

XXIII.

Erras: hâc itur ad illam.

Porta patet duplex, præacutis horrida dumis
Altera, Daphnæis altera blanda comis.
Præsidet hûic Virtus, illi Victoria Carna est,
Has labor, has stat Honor peruigil ante fores,
Læta nec antè patent Victricis limina Lauri,
Transita quàm dederit, spina cruenta viam:
Non secùs ac læui mensæ super æquore ludunt,
Ludicra quêis Italum voluere cura trochum;
Nec patet aduerso qui prænitet annulus auro,
Lignea nî ferro ianua sternat iter.
Hoc volo: fas nulli superos sperare triumphos,
Qui neget heroo pectore dura pati.
Scilicet vt veniat sine Sole, & puluere Palma?
Vt veniat nullo parta labore quies?
Scilicet vt nullo potiaris Olympia cursu?
Vt veniat nullo Marte cruentus Honos?
Scilicet in Graiâ debelles Pergama mensâ,
Et referas Phrygijs parta tropœa rogis?

Scilicet absq; armis veniat Lauinia coniux,
Italaq; externis regna petita procis?
Sub dominâ meretrice excors vt viuat Vlysses,
Et repetat patrios, dulcia regna Lares?
Dißimulare virum muliebris cyclas Achillem
Pergat, & Hæmonijs Hectora raptet equis?
Alta triumphali scandas Capitolia curru,
Nec iaceant forti millia quina manu?
Per spinas, tribulosq;, per invia saxa, per ignes,
Sithoniasq; niues, Caucaseumq; gelu,
Per medias acies, per vulnera mille, necesq;,
Herculeâ Virtus tendit in astra viâ.
Absq; labore nihil; venit empta dolore voluptas.
Quæ venit è duris palma, decora venit.
Ipse cui prono famulantur sidera nutu,
Proma cui totas gloria fundit opes,
Nudus, inops, exul (sic iußa Paterna ferebant.)
Aetherium duro tramite carpsit iter;
Temporaq; infesto priùs induit vtraque sente,
Quàm tulit emeritis debita serta comis:
Quod Sceptrum æternâ stellarum luce coruscat,
In manibus quondam vilis arundo fuit.

Vul-

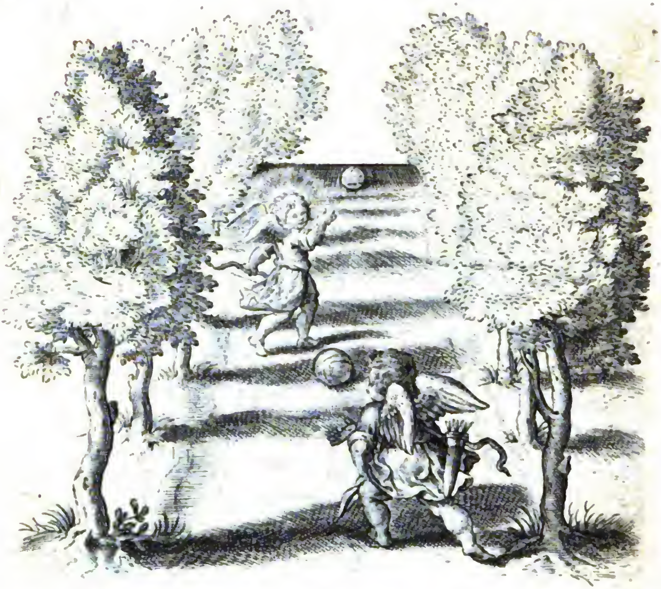
Vulnera ſtillarunt atro priùs horrida tabo,
Quæ modò tam multo lucida ſole micant:
Vnicus ad Palmam trames patientia; Palmam
Quiſquis amas, durum ne ſuge mollis iter.

XXIII.

Hola! paſſez deuant par ceſte affreuſe porte;
Car là ne ferez rien, ce ſera chaſſe morte:
C'eſt le deſtroict poinctu d'eſpines, & douleurs,
Qui fraye le chemin aux lauriers & honneurs.

XXIII.

Ghy doolt/ghy loopt verkeert:
Is dit dat 't ſpel u leert?
Wijt ghy dees' gouden glans?
Proeft eerſt den doornen crans:
Staet ghy naer 't eeuwigh goedt/
Ghy moet door 't teghen-ſpoedt.

Vincit qui longius abijcit.

Phls de Mallery fecit   I. Cnobbaert exc. cum Priuilegio.

XXIV.

Vincit, qui longiùs abijcit.

QVisquis adhuc dubiæ meditaris præmia Palmæ,
Aſpice quæ geminus munera præbet Amor.
Puſio vterque parem ſimili terit orbe palæſtram,
Ah, quàm diſsimilis puſio vterq; ſibi!
Hic Veneris tenero lactatus ab vbere creuit
Inter Acidalias, ceu Sybarita, roſas;
At Thracum par ille, gelu duratus & vndis
Per ſpinas didicit currere, perq; niues,
Hic Bacchi, & Cereris molli nutritus in aulâ
Pellaces didicit, dulcia damna, iocos;
Eſca fames illi, vinum ſitis, otia ſudor,
Cura quies, pugnæ ludus, arena ſchola.
Heu puer infelix impar congreſſus Achilli!
Nil profecturis viribus arma capis.
Vt tua diuulſis luxentur brachia neruis,
Nulla tuas cinget Palma, apiumúe comas.
Victor abit ludo, qui longiùs abijcit Orbem,
Quo ſine non apium, non tibi Palma placet.

Terram Terra ſapis, dedit hanc tibi Cypria ſponſam,
Hanc tibi perpetuo fœdere iunxit Hymen.
Hic tibi frater erat, Palmæ qui captus amore,
AEthereum Christo *dum duce diſcit iter,*
Audijt; hæredes vt egenos ſcripſeris, Orbi
Bella meis infer tyro ſub auſpicijs.
Hîc vultus rugas, ſuſpiria ducere pectus,
Hîc Iuuenis voti pœnituiſſe ſui.
O Mundi graue pondus Amor! Cælumq́ue, Deumq́ue
Perdere, quàm fluxas maluit Orbis opes.
Non ita quos multo conſperſit puluere Virtus,
Durauitq́ue ſuo Cœlicus igne puer,
Teſtis Abram, teſtis Phariâ puer erutus vndâ,
Et duodena Deum turma ſecuta ducem,
Hic ſolium, ille ſolum, rem, ſpemq́ue rei iſta reliquit;
Hic fuit Iſacidum Legifer, ille Pater;
Iſta triumphatum circumtulit arma per Orbem,
Quæq́ue dedit terris iura, datura polo eſt.
Sic tibi proiecto veniet victoria Mundo,
Piſæo qualis puluere nulla venit.
Proijce, dum perdas; vicit qui perdidit Orbem!
Plus habet hîc palmæ, qui minus Orbis habet.

Iectez

XXIV.

Iectez bien loing de toy c'eſt œuf de Baſiliſque
Farcy de mille morts, ſi ne veux courir riſque;
Iectez dis je de toy ceſte mondaine boule,
Celuy gaigne le ieu qui plus auant la roule.

XXIV.

Wie wint hier? 't kleynſte kindt;
Die 't verr'ſte werpt die windt.
Wat is dit voor een eer
Cupido? ick ben te teer/
Ick ben ghevoedt met luſt
In ledigheydt/in ruſt;
Maer dit kleyn kindt is ſterck/
'T is op-ghebracht in 't werck.
'T is waer; maer 's werelts bol
Is windigh/broosch/en hol.
'T is soo; maer dit's oock waer/
Dat aertsch is valt heel ſwaer.

Vana

Hæc animant pueros cymbala; at illa viros.

Ioan. Cnobbaert exc. cum Priuilegio.

XXV.

Hæc animant pueros cymbala, at illa viros.

IMbre Cupido genas, gremiumq; Parentis inundat:
Quàm rectè in Veneris flet puer iste sinu!
In risum lacrymas sed visa crepundia vertunt,
Tinnulus & strepero qui venit ære sonus:
Vanum vana iuuant, puerum puerilia; dignum
Anticyrisq; tribus, ludibrijsq; caput!
Bis puer, & fungis fungus magis omnibus, Orbis
Cymbala præ cantu cœlite si quis amas.
An bene præ Phœbi laudatur fistula plectro?
Garrula num lessum vincit oloris anas?
Auritâ de gente Midæ reor esse nepotem,
Cûi stat in Arcadicâ tam grauis aure stupor.
Quàm tamen, heu, raros abstergit cœlica fletus
Musica! sed vano tinnit vbi Orbe Venus,
Mille licet flendi caussæ sint, mille dolorum,
Exulat è vultu lacryma, corde dolor.
Terra procul patrijs te diuidit auia regnis,
Quæ toties noxis perdita regna tuis,

Iam

Iam tibi mors taxos, iam Styx tibi destinat ignes,
Et citat offensi Numinis vrna reum;
Attamen vt rauco mulsit te murmure Mundus,
Nil scelus, exilium, mors, rogus, vrna monent.
Sed fugitiua nouo reuocas mox gaudia plectro;
Luctibus vt lessum scilicet illa canant.
Quam metuo victor tumulet ne gaudia luctus!
Alternus pueris statq; caditq; dolor.
Non ita, quos Virtus facit, & Sapientia canos,
Aut quos plena viro mens super astra vehit.
Testis eris multis, Francisce, è millibus vnus,
Millibus è multis sed satis vnus eris.
Iam prope depositos grassans funesta per artus
Febris Apollineæ vicerat artis opem,
Ipsaq; iam curis mens tristibus elanguebat
Venturi nimio saucia facta metu;
Ah nimio! neque enim vllius sibi conscia culpæ,
Vna Parens veri quæ solet esse metus:
Et tamen vsque graui timor arietat impete pectus,
Nec recreent Mundi plectra, nec ipsa Venus:
Ast vbi descendit superâ citharœdus ab aula
Diuinoq; sacrum pectine pulsat ebur;

Diffu-

Diffugiunt morbi, ſedet altum mente ſerenum:
Maſcula nempe iuuant gaudia ſola viros.
Omnibus hæc mentes ſi muſica recreet ægras;
Perdet, quêis pueros mulceat, æra Venus.

XXV.

Le Monde enclochetté r'appaiſe Cupidon,
Vn follaſtre cymbal vn follaſtre garçon;
Mais les hommes de bien ſentent l'ame rauie
Par les diuins fredons de celeſte harmonie.

XXV.

Siet dit kleyn wicht eens aen/
Sijn ooghſkens ſtaen vol water;
Neen/neen; het is ghedaen/
De werelt is den klater/
Waer Venus hem med' ſtilt.
Dit's kinder-ſpel: maer wilt
Ghy man'lijck zijn van hert;
Verſoet all' uwe ſmert
Met hemelſche ghenucht/
Niet met een aertſch gherucht.

Hâc

Hâc vincitur; illâc perditur.

Ioan. Cnobbaert excud. cum Priuilegio.

XXVI.

Hâc vincitur, illâc perditur.

Ergo iterum ad ludos? positis age seria nugis,
Si tibi sit Palmæ tanta, Cupido, sitis.
Fallimur; & sua sunt puerili seria ludo;
Seria, cùm ludit, prœlia bellat Amor.
Et sua victori sunt prœmia, pœnaq; victo,
Illi Laurus, huic flamma, perenne lucrum.
Vincitur anticâ, (res est vel cognita lippis,
Et genus hoc ludi plurima turba colit)
Perdit, posticâ volucrem qui traijcit Orbem;
Si vero graderis tramite, Palma tua est.
Perdere vult nemo, nemo non vincere; ludit
Turba, sed Idalij deuiat arte Ducis.
Hoc duce Crœsus ait; Pluti me dona beabunt:
Scilicet hæc ludi Palma: Beatus eris.
Hinc res occulto vel aperto fœnore crescit,
Hinc Furina vncis artibus auget opes.
Quem parasitus Amor blæsæ poppismate linguæ
Fascinat, in solo est, inquit, amore quies.

Turpia

Turpia mox totâ venatur gaudia Cypro,
Et Thalamos vetitâ quærit, aditq; viâ:
Sponsus Penelopes, Remex vitiosus Vlyssei
Alcinoi Porcus de grege, leno Paris.
Est sibi qui sacros auro mercetur honores,
Est cui sceptra dolo nata Tyrannis alat:
Prô pudor! innocuo vilet sine sanguine Palma,
Et iocus est rupto fœdere læsa fides.
Sed nullum malè parta beant, vel sceptra, vel aurum,
Aut honor, aut diti tota volupta penu.
Scilicet æternis præfert qui terrea gazis,
Has perdit, fluxas dum malè cogit opes;
Luditur, & vanam lucri dum plaudit ad vmbram,
Serò lucrum Stygijs se videt esse rogis.
Sic auidos Palmæ fallit præposterus error;
Quisquis es, ad Palmam qua via, flecte gradum.
Vna via est Virtus, Virtus te sola beabit,
Sola tuas Lauri cinget honore comas.
Virtus delicias, Virtus parit vna triumphos,
Virtus sidereas vna ministrat opes.
Hâc duce si ludis, vincis, nisi luseris, erras:
Vincitur hâc, illâc perditur: O quid agis!

Le

XXVI.

D'vn tref-eſtroict lien Daphne s'eſt mariée
Auecq le Dieu Vulcain, le meſpris, & la gloire:
Hola doncq ! gardez vous de faire par là l'entrée
Ou tu ſeras fruſtré du prix de là victoire.

XXVI.

Cupido ghy verlieſt/
Ghy ſpeelt van achter in;
Siet dat ghy beter kieſt/
Hier en is gheen ghewin.
Volght Deught/laet onrecht ſtaen/
Soo ſpeelt ghy recht voor in.
Dit is de rechte baen/
Dit is den beſten ſin:
Wacht u van 't eeuwigh vyer/
Kieſt liever den Lauw'rier.

Ven-

Venturum exhorresco diem.

Ioan. Cnobbaert exc. cum Priuilegio.

XXVII.

Venturum exhorresco diem.

HEi mihi! quæ Circe vultum mutauit Amoris?
Dædala quò picto cessit ab ore Venus?
Quò dens oris ebur? niuei quò lilia colli?
Quò nitor, & geminæ lumina bina faces?
Quò rosa malarum, natiuaq; purpura labri,
Quæq; priùs posuit Gratia fronte Larem?
Quò coma defluxit flauentibus aurea cirris?
Quam velit esse suam Phœbus, & esse Charis.
Nulla manent priscæ puero vestigia formæ;
Squallidus at toto luror in ore sedet;
Os abit in rostrum, toto stant vertice plumæ,
Luminaq; in binis bina sepulta cauis.
Ascalaphum (falso nisi stet pro teste vetustas)
Sic turpem Cereris filia fecit auem,
Hostem lucis auem, dirum mortalibus omen,
Tristia dictantem funera, mortis auem.
At tibi non Hecates furor, aut mala gramina Circes
Mutarunt vultus, leno puelle, tuos:

Ast

Ast Hecate peior, Circaáq; arte Voluptas,
Quæq; timent testem crimina fœda diem.
Dulichius deforme gulæ sic grunnio rostrum
Debet, auaritiæ, quod micet aure, Midas.
Proderis è vultu: quid frustrà conderis vmbris?
Phœbus adest; luci te dabit orta dies.
Illa dies, Minos quatiet quâ cœlicus vrnam,
Et Themis ætherio ius dabit æqua foro,
Illa dies, cœcis quæ pandet operta cauernis,
Et si quid nigro nox tegit vlla specu,
Illa dies, renum quæ scrutatura latebras
Eruet arcanos, Cypria furta, metus,
Illa dies, veri quâ testibus obruta caussam
Destituet Paphij Suada vel ipsa gregis:
Hæc tibi terrori est, timet hanc mens conscia testem,
Hæc est quam refugis, Cyprie bubo, dies.
Sic metuit lucem, subselliaq; æqua Catonis
Autolyci è piceâ posteritate nepos;
Sic famosa sacræ temerato fœdere tædæ
Venturi Coniux Coniugis ora timet.
Omne scelus pauidum est, refugit testemq;, diemq;,
Si nigra quid noxæ nox sine teste parit.

AEneus est, nullo pallescere crimine, murus:
Si vis Orbe metum tollere, tolle scelus.

XXVII.

L'hibou, & le mondain, & la rate-penade,
Nourrissons de la nuict, le iour ont en horreur;
Ilz craignent que Titan par sa dorée œillade,
Descouurirat aux cieux leur infame laideur.

XXVII.

Wat is dit voor een uyl?
Is Venus kindt soo vuyl?
Is dit dat lieve kindt/
Waer elck is op versindt?
Nu sie ick wat daer schuylt:
Het sucht/ het beeft/ het huylt
Van vreese van den dagh/
Die (dat het opt ontsagh)
Sal bringhen in het licht
Sÿn vuyl onkuysch ghesicht.

Post tenebras spero lucem.

Ioan. Cnobbaert exc. cum Priuilegio.

XXVIII.

Post tenebras spero lucem.

EN *tibi Cimmeriæ clarißima noctis imago,*
Vel si quos habitat nox magis atra specus.
Solibus orba tribus gemuit Nilotica Memphis;
Sed tibi, Nile, diem quarta revexit Eos:
At Mundo æternis nox incubat atra tenebris,
Fax vbi nullius sideris vlla nitet.
Mille adeô rutilent Soles, & Sidera mille,
Etnoua Lunarum millia dena micent;
Gaudet Amor tenebris, tenebras scelus auget, & ipsam
Mutat in vmbrosæ noctis opaca diem.
Ipse ego, cûi radiant tot claro in vertice Soles,
Lucifugâ hoc credor Iudice, lucis inops.
Scilicet Impietas naso suspendit adunco,
Si cûi teste Deo viuere suadet Amor.
Nox illi virtus, animi demißio torpor,
Paupertas sordes, Virginitasq; probrum,
Flagra, preces, gemitus, lacrymæ, ieiunia nugæ,
Mors iocus, Infernus fabula, sanna Polus.

Tempus erit, misso cum fulminis igne, videbis
Ipse tuas tenebras, Munde, meumq́ diem;
Cùm spretum mirata iubar turba assecla Mundi
Clamabit mœstis exululata modis:
Ergóne nos error recti de tramite flexit,
Nec Themis æqua duces prætulit vlla faces?
En qui tot ludos nobis fecêre, iocosq́,
Quorum vita fuit fabula, morsq́ probrum,
Nunc genus ætherium sortiti gaudia captant
Cœlituum densos inter agenda choros.
Nos salebras, tribulosq́, & inhospita saxa secuti
Fecimus à paruis ad mala magna gradum:
Illi, defixis animi inter Sidera curis,
Emerunt breuibus gaudia longa malis.
Sic illaudatos quondam laus debita, spretos
Gloria, & invisos spontè reuisit amor:
Nempe velut nostro cum Cynthius exulat orbe
Nulla Venus, oculo iudice, rebus inest;
Ast vbi noctiuagæ velamina detrahit vmbræ,
Tota Venus Phœbo cum redeunte redit:
Sic mihi, qui densâ Mundi gemo nubilus vmbrâ,
Ereptum referet lux inopina decus;

Lux

Lux toties imis mihi suspirata medullis,
O mihi lux longis gratior è tenebris!
Lux, de quâ nullos speret nox vlla triumphos,
Eia veni, noctis iam satis, eia veni.

XXVIII.

Ce Diuin Cupidon, tout embrasé d'amour,
Descoche mil souspirs apres ce beau seiour;
Mais celuy-là de peur tremblotte, & herissonne,
Pēsant qu'en tout momēt au Iugemēt l'on sōne.

XXVIII.

Sal dan altijdt den nacht
Het klare licht versmachten?
Sal 's werelts boose macht
Altijdt de deught verachten?
Neen/neen: hier is den dagh/
Die Venus kindt ontsagh.
Des Oordeels klaren dagh
Verlicht dat duyster lagh.

TYPVS

Tinnit: inane est.

Ioan. Cnobbaert exc. cum Priuilegio.

XXIX.

Tinnit: inane eſt.

NVlla viret Famæ, me Iudice, Laurea luco,
Nulla tuis rutilant, Herme, metalla vadis,
Nullus Acidaliâ lepor enutritur in aulâ,
Copiaq; in cornu, Copia, nulla tuo eſt.
Ne mirare; boni fons mendax aret, egetq;
Fundere inexhauſtas creditus Orbis opes.
Soluit ad hæc riſu ſua Cyprius ora Cachinno,
Et quaſi maternum pulſat, amatq; Penu,
Aut diſtenta ſalit velut agnus ad vbera, pleno
Aut ſtabulo Elæi pullus adhinnit equi.
Credula res Amor eſt; eluditur, & quia magno,
Magna ſonat Mundus murmure, magna putat.
Magna ſonat magno, ſed inania munera, faſtu:
Scilicet agnatum prodit inane ſonus.
Nola cauum loquitur natiuis tinnula linguis;
Vocali ſperes maſsica nulla cado.
Et tamen vt fucis Dictæa ſequentibus æra,
Murmure ſic Mundi ſit tibi fucus, Amor.

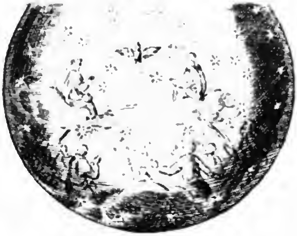
Pabula sperasti: quis inani pabula ab vmbrâ
Speret, & arenti fonte leuare sitim?
Fallere: Pellæos fortuna secuta triumphos
Seq; suæq; dedit subdita Regna rotæ:
Nec tamen explerunt Pellæas æquora fauces,
Terraq; sat tantæ non fuit vna fami,
Sic decus Isacidûm Salomon, sic Persidos aulæ
Ludibrium-fraudem faßus es Orbis, Aman.
Pleno in vtrumque sinu se effuderat Orbis; at ille
Sceptra, & opes vanas credidit, ille nihil.
Vt somno delusa fames dape gaudet inani,
Vt ficto cumulat Phantasos ære sinus:
Sic dominum quamuis tibi Sors transcripserit axem,
Plutus opes, fasces Gloria, Fama tubam;
Mox vbi lux cæcas animi dimouerit vmbras,
Inuenies, magnum præter inane, Nihil.

XXIX.

Qu'eſt cecy Cupidon ? auſsi toſt que tu ſonne,
Le Monde retintant d'vn petit ton fredonne:
Oyez cecy Mõdain: c'eſt que le Monde eſt vuide;
Car iamais ne tintoit choſe du tout ſolide.

XXIX.

Hoe 's werelts ydel klap
V meer/en meer belooft;
Siet dat ghy deſen ſnap
Soo veel te min gheloooft.
Hoe meerder van gheluyt/
Hoe min dat 't vat beſluyt.

Omnibus hîc Deus est omnia; inane nihil.

Phls de Mallery fecit. I. Cnobbaert exc cum Privilegio.

XXX.

Omnibus hîc Deus est omnia; inane nihil.

AH! quæ lympha auidos animi restinxerit æstus?
Quæ noua congenitam vicerit esca famem?
Nil animo satis est; animo non sufficit vni,
Quidquid alit diti Mundus vterque sinu.
Sic licet innumeros Nereûs Pater ebibat amnes,
Non tamen epotis exsaturatur aquis;
Sic nunquam congesta rogus fomenta recusat,
Quoque data est maior copia, plura cupit.
Dum fugit è Pharijs gens Cœli cura catastis
Errabunda vago tesqua per alta pede;
Sola fames vbi, sola sitis regnabat, egestas
Sollicitos poterat figere sola lares:
Munera, nescio quæ, diuinis illita succis
AEthra dat, Angelicâ munera pista manu.
Nulla cibis inhians defraudant vota palatum,
Inque dape hac omnis daps, sapor omnis inest:
Non tamen hinc oculis saties, non auribus, vnus,
Hinc sibi quæ carpat, gaudia gustus habet.

Et quamquam ſatiet ſua ſenſum quemq; Voluptas,
Mens vocat abſentes inſatiata dapes:
Sic vbi ſquallentis deſerta per arida terræ
Tendimus in patrios deuia turba lares;
Nil cupidis ſatis eſt. Noſtris extorris ab oris
Cæleſtes ſatiat Copia proma domos.
Cinnama, thura, roſas, opobalſama naribus optas?
Elyſium dio fragrat odore nemus.
Auris ab Aönij pendet dulcedine plectri?
Auribus hîc dio pectine mella fluunt.
Ambitioſa gula eſt? Deus hîc conuiua, cibusq;,
Inſtruit æternas cœlica menſa dapes,
Si color, & pictâ lux Iride lumina paſcunt;
Lux Deus eſt melior luce, colore color.
Si formoſa placet vegetis Charis addita membris;
Hîc Deus eſt membris gratia, forma, vigor.
Hîc auri, Famæq; fames anguſta queratur
Pectora; ſit licet hæc Cæſaris, illa Midæ.
His ſua mergat aquis Epicuri vota cupido,
Hoc Sophiæ flammas ponat in amne ſitis:
Scilicet vnus opes, Sapientia, Fama, Voluptas,
Omnibus hîc Deus eſt omnia, inane nihil.

Ipſe

Ipſe adeò veniat Nihilo *ſi iunctus inani,*
Expleat hic Mundum Mundus,inane Nihil.

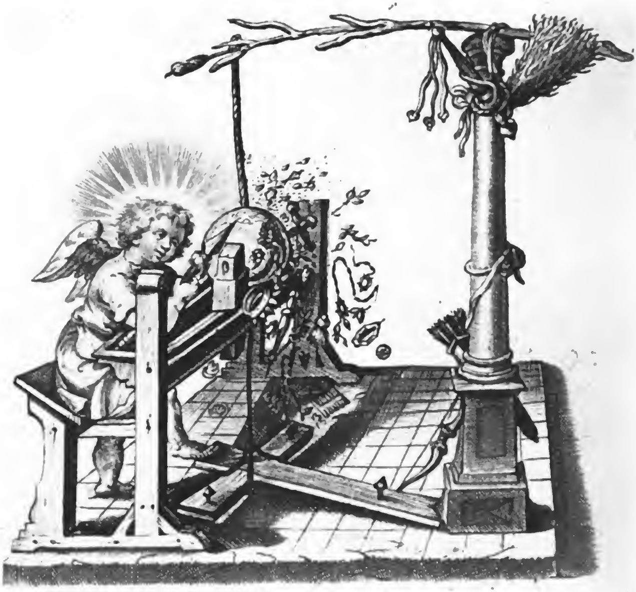
XXX.

Le Monde eſt vuide & vain ſans ſubſtance & moëlle,
Son bien eſt rien,ſa fleur vapeur,ſes perles greſle;
Foullez le donc au pied,careſſez la Cité,
Où Dieu eſt tout en tout par ſon immenſité.

XXX.

Al wat het lijf verciert/
Al wat de ziel verſiert/
Al wat van vreughden leeft/
Al wat de Werelt heeft/
Godt is 't hier al in al;
Laet vry dan 't aertſche dal,

Erit

Erit ex hoc æquior orbis.

Ioan. Cnobbaert excud. cum Priuilegio.

XXXI.

Erit ex hoc æquior Orbis.

OMnia Diuus Amor tentauit, & omnia, nisus
Hinc sibi spe Mundum subdere, & inde metu:
Effronti rigidus sed perstat fronte, nec vllis
Dat verbis victas, verberibusq́;, manus.
Vltimus en aries Crux, claui, spina, columna,
Funis, arundo, flagrum, lancea, sanguis, Amor.
Iam scio, iam ponet, bellorum semina, noxas
Mundus Cœligenæ factus Amoris amor:
Si quid inæquali gibbosum extuberat Orbe,
Protinus abraso tubere ponet onus:
Rex scelerum Tumor ipse cadet, cadet ebrius Euan,
Et consanguineo cum grege mœcha Venus.
Nempe coronato tibi vertice fulguret aurum,
Diuinum terebrent spinea serta caput?
Det sceptrum tibi gemma, Deo det inanis arundo?
Saxum illi, tibi sit sella curulis ebur?
Ille suo rubeat, tu sanguine Muricis? illum
Dedecoret vestis candida, te decoret?

Aurea

Aurea te cingat torques, hunc ferrea? Christum
Vincula, te spirâ dite coronet onyx?
Diues opum Pariâ viuas trabeatus in aulâ,
Et patrio dicas Regia iura foro,
Ille domûs exsors, Regnisq; extorris auitis,
Ille animam gelido sub Ioue nudus agat?
Dulce saporato te nectare proluat aurum,
Diaq; myrrhatus asperet ora liquor?
Barbaries dios vellat recutita capillos,
Et struat in cirros ars tibi lena comam?
Sputa Deo eripiant, tibi det cerussa colorem?
Te speculi obtenebrent fulgura, vela Deum?
Plaudat amœna tibi manus, & pes Orgia, Christo
Clauus vtrimq; manum figat, vtrimq; pedem?
Somnus Amyclæo stertat tuus ansere, Christus
Pendeat in durâ pervigiletq; trabe?
Vt reseret cuspis Diuinum ferrea pectus,
Et tibi stet rigido vinctum adamante iecur?
Non ita: sanguis adest, qui fracto adamãte triumphet,
Quoq; Amor exæquat omnia, tornus adest.

Raclez

XXXI.

Raclez Amour Diuin toutes ces finfreluches
Ces carcants,ces miroirs, ces ſceptres , ces embuſches,
Ces pieges des mortels;afin que le faux monde
Ne vienne à entraiſner aux enfers tant de mõde.

XXXI.

Wie ſoud' oft ſin/oft hert
In ydelheydt verblijden/
Aensiende Chriſti ſmert/
Aensiende Chriſti lijden?
Neen/neen:al 's werelts pracht
Wordt in dit bloedt verſmacht/
Wat in haer is verwaept/
Wordt hier al af-ghedraept.

Pater

Patet æthræ; clauditur orbi.

Ioan. Cnobbaert exc. cum Priuilegio.

XXXII.

Patet æthræ; clauditur Orbi.

IO triumphe! Deus Cordis dominatur in aulâ,
Vicit Amor, clausit Cor tibi, Munde, fores.
Nec prece, nec precio, nec Marte, nec arte, nec astu
In Cordis penetres, Cyprie leno, sinus.
Ipse adeò fuluum Mundus vertatur in imbrem,
Quo fertur Danaës imbre perîsse pudor:
Cor Superis concors arx insuperabilis, Orbis
Cum didicit blandos, munera ficta, dolos,
Cum didicit tot opum pretiosa perîcla, tot hamos,
Cum didicit Paphios felle madere fauos:
Nempe Magister Amor Cor cordi reddidit excors,
Et Gnydias casto sopijt igne faces.
Hinc modo cœlestes toto bibit ore fauillas,
Hinc superi solas excipit Orbis opes.
Ipsa Cor infernè clausum natura reclusit
Desuper, vt soli sit sera nulla Deo.
Cor, animamq́ facit Cordi Deus. o age, Mundo,
Si tibi cor, cordis tu quoque claude fores.

Ita vouemus, ita speramus,
Ita de nobis ipsi promittimus,
Eiusq; rei testes
Has quales, quales ingenij nostri tabellas ad aras tuas,
S. P. IGNATI,
quasi sexennij tuis in scholis exacti Minerual, ipso festi tui peruigilio,
Communi omnium Rhetorum nomine, & voto appendimus.

Ægi-

Ægidius Tellier. II. IV. XIII. XVI. XIX.

Balthasar Gallæus. X. XII. XXIV. XXVI. XXXI.

Gerardus van Rheyden. XXI. XXIII. XXXII.

Ioannes Waerenborch. VIII. XIV. XV. XVII. XVIII.

Ioannes Moretus. I. VI. XXVII. XXIX.

Ioannes Tissu III. XXV.

Nicolaus Coldenhoue, præter ipsam cum carmine Dedicationem, V. XI. XXVIII. XXX.

Philippus Helman. IX. XX.

Philippus Fruytiers. VII. XXII.

Ad maiorem Dei gloriam.

Anno Domini, 1627.

Pouſ-

XXXII.

Pouſſez tant qu'il vous plaiſt, ce cœur faict à l'eſpreuue
Ne peuſt eſtre perçé, par ce qu'icy ſe treuue :
Mais ſi ce grand Tireur vient à darder ſes fleches,
En moins de rien verras, qu'il aura faict la breſche.

XXXII.

Cupido/ruymt de baen/
Laet 's werelts voor bij staen;
Dit hert is al te herdt
'T en gheeft noch om u hert
Noch 's werelts slecht bestier/
'T is vol van Hemelſch vyer.

SVM-

SVMMA PRIVILEGII.

PHILIPPVS Dei gratiâ Hiſpaniarum, &c. Rex Catholicus, Sereniſsimus Belgarum Princeps, diplomate ſuo ſanxit ac cauit, ne quis citra *Ioannis Cnobbari* Typographi Antuerpienſis voluntatem, libellum, cui nomen TYPVS MVNDI, aut contenta in eo emblemata, intra ſexennium in Belgio imprimat, aut alibi locorum impreſſa in Belgium inferat, venaliaúe exponat. Qui ſecùs faxit, confiſcatione librorum atque laminarum, & aliâ graui pœnâ mulctabitur, vti latiùs patet in litteris datis Bruxellæ Anno M. DC. XXVII. die 16. Iunij.

Signat

Steenhuyſe.

APPROBATIO.

E*Go infrà ſcriptus legi libellum hunc, ſeu* Typum Mundi *Emblematicum verſibus illuſtratum à Rhetoribus* Collegij *Societatis* IESV *Antuerp. Qui cùm & argumento ipſo vtilis, & iconũ, carminumq́; amœnâ varietate non iniucundus ſit; ad exornandã, animandamq́; ad pares ſubinde luſus, & ſtudium iuuentutis induſtriam, luce & prælo dignum iudico. Antuerpiæ* 1627. 2. *die Auguſti.*

Zegerus van Hontſum Canonicus & Eccleſ. Cathedralis Pœnitentiarius, librorum cenſor.

ANTVERPIÆ,

APVD

IOANNEM CNOBBARVM

M. DC. XXVII.